

Opm doorvoeren

**PASSENDE BEOORDELING
60 STRANDSLAAPHUISJES
SOPHIASTRAND - WISSENKERKE**

ARCUS PROJECTONTWIKKELING

3 november 2014
078087756:0.9 - Concept
C05053.000045.0100

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Afbakening en leeswijzer	3
2	Bestaande situatie en voorgenomen werkzaamheden.....	5
2.1	Bestaande situatie.....	5
2.1.1	Projectgebied en onderzoeksgebied.....	5
2.1.2	Recreatie en toegankelijkheid	7
2.2	Project en werkzaamheden.....	9
2.2.1	Beschrijving werkzaamheden.....	9
2.2.2	Gebruik.....	9
3	Beoordelingskader	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Speciale beschermingszone Oosterschelde.....	12
3.2.1	Habitatrichtlijn.....	12
3.2.2	Vogelrichtlijn.....	12
3.3	Beschermd Natuurmonument.....	14
3.4	Wetlands.....	14
3.5	Beoordelingskader	14
3.5.1	Criteria voor beoordeling.....	15
3.5.2	Mogelijke effecten	16
3.5.2.1	Ruimtebeslag.....	16
3.5.2.2	Aantasting	16
3.5.2.3	Verstoring.....	17
3.5.2.4	Stikstofdepositie	17
4	Aanwezigheid kwalificerende natuurwaarden	18
4.1	Methode en gebruikte gegevens	18
4.2	Habitattypen	20
4.3	Habitatrichtlijnsoorten	21
4.4	Vogelrichtlijnsoorten	22
4.4.1	Broedvogels.....	22
4.4.2	Niet-broedvogels.....	22
4.5	Beschermd Natuurmonument.....	24
4.6	Wetlands.....	25
5	Effectbeschrijving en toetsing	26
5.1	Inleiding	26
5.2	Habitattypen	26
5.3	Habitatrichtlijnsoorten	26
5.4	Vogelrichtlijnsoorten	27
5.4.1	Broedvogels.....	27
5.4.2	Niet-broedvogels.....	28

5.5	Beschermd Natuurmonument.....	29
5.6	Wetlands.....	30
5.7	Cumulatieve effecten.....	30
6	Conclusie en aanbevelingen.....	31
6.1	Beoordeling in relatie tot Nb-wet.....	31
6.2	Maatregelen	32
6.3	Vergunning NB-wet.....	32
7	Literatuur	33
Bijlage 1	Wettelijk kader.....	35

1

Inleiding

1.1 AANLEIDING

Arcus Projectontwikkeling is voornemens om komend jaar 20 strandslaaphuisjes te realiseren op het Sophiastrand bij Wissenkerke, ter hoogte van de Roompot Marina Haven. In 2014 zijn hier reeds 40 strandslaaphuisjes gebouwd. Voor de uitbreiding met 20 huisjes wordt de nog bestaande ruimte tussen de aanwezige strandslaaphuisjes gebruikt.

De strandslaaphuisjes worden gerealiseerd binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Omdat negatieve effecten op het Natura 2000-gebied niet op voorhand zijn uit te sluiten is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna NB-wet) noodzakelijk. De Oosterschelde is zowel aangewezen als Beschermde Natuurmonument als speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De NB-wet geeft voor Nederland invulling aan de gebiedsbeschermende bepalingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit geldt zowel voor Beschermde Natuurmonumenten, als voor Natura 2000-gebieden. Naast buitendijkse gebieden maken enkele binnendijks gelegen gebieden deel uit van het beschermde gebied.

De bouwwerkzaamheden en het gebruik van de strandslaaphuisjes kunnen negatieve effecten hebben op de beschermde natuurwaarden van de Oosterschelde. Om de mogelijke effecten in beeld te brengen heeft Arcus Projectontwikkeling aan ARCADIS gevraagd het voornemen te toetsen aan de wettelijke kaders van de NB-wet met behulp van een passende beoordeling. In de passende beoordeling wordt bepaald of de voorgenomen bouwwerkzaamheden op zichzelf en/of het gebruik van de huisjes, eventueel in combinatie met andere plannen of projecten, de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar kunnen brengen door significante verstoring van soorten en/of verslechtering van de kwaliteit van habitats. Hierbij toetsen wij de aanleg en het gebruik van de 20 te realiseren huisjes, voor de 40 huisjes die er al staan toetsen wij logischerwijs alleen het gebruik.

De passende beoordeling vormt de basis voor een eventuele noodzakelijke vergunningaanvraag bij het bevoegd gezag voor de NB-wet.

1.2 AFBAKENING EN LEESWIJZER

Deze toets aan de wettelijke kaders van de NB-wet is een onderzoek naar de gevolgen van het gebruik van 40 bestaande- en de voorgenomen realisatie en gebruik van 20 nieuwe strandslaaphuisjes op beschermde natuurwaarden. Als gevolg van het gebruik en het voornemen tot realisatie zijn mogelijke effecten voorzien op beschermde waarden in het kader van de NB-wet (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'). In deze toets onderzoeken wij de volgende zaken:

- Welke activiteiten en veranderingen ten opzichte van de huidige situatie zijn voorzien als gevolg van de voorgenomen activiteit (hoofdstuk 2)?

- Welke kwalificerende habitattypen en soorten waarop een effect mogelijk is, komen voor in het studiegebied (hoofdstuk 4)?
- Welke effecten zijn voorzien op de kwalificerende habitattypen en soorten en wat is de juridische consequentie (hoofdstuk 5)?
- Is er sprake van significant negatieve effecten, zijn er maatregelen denkbaar om deze effecten te beperken of te voorkomen en is het aanvragen van een vergunning in het kader van de NB-wet noodzakelijk (hoofdstuk 6)

In Bijlage 1 is een beschrijving van het wettelijke kader opgenomen.

2

Bestaande situatie en voorgenomen werkzaamheden

2.1 BESTAANDE SITUATIE

2.1.1 PROJECTGEBIED EN ONDERZOEKSGBIED

Het projectgebied omvat het strand waar de werkzaamheden plaats gaan vinden. Het onderzoeksgebied is groter dan dit projectgebied: het gebied waarbinnen effecten mogelijk optreden ten gevolge van de bouw en het gebruik van de strandslaaphuisjes behoort tot het onderzoeksgebied. Tenzij anders vermeld, is (vooral voor vogels) uitgegaan van een invloedszone van 200 meter rond het projectgebied (verstoringszone van vogels, zie Krijgsveld et al., 2004, 2008).

Projectgebied

Het projectgebied voor realisatie van de strandslaaphuisjes betreft het Sophiastrand ten noordwesten van Wissenkerke, Noord-Beveland. Dit is een zandstrand aan de Oosterschelde waar eind 2013 een zandsuppletie is uitgevoerd. Op dit strand zijn 40 strandslaaphuisjes gerealiseerd in de eerste maanden van 2014. Zoals Figuur 1 laat zien is er tussen de bestaande huisjes nog ruimte beschikbaar waar de nieuwe 20 huisjes gebouwd kunnen worden.

Figuur 1: Huidige situatie, 40 strandslaaphuisjes op het Sophiastrand.

Onderzoeksgebied

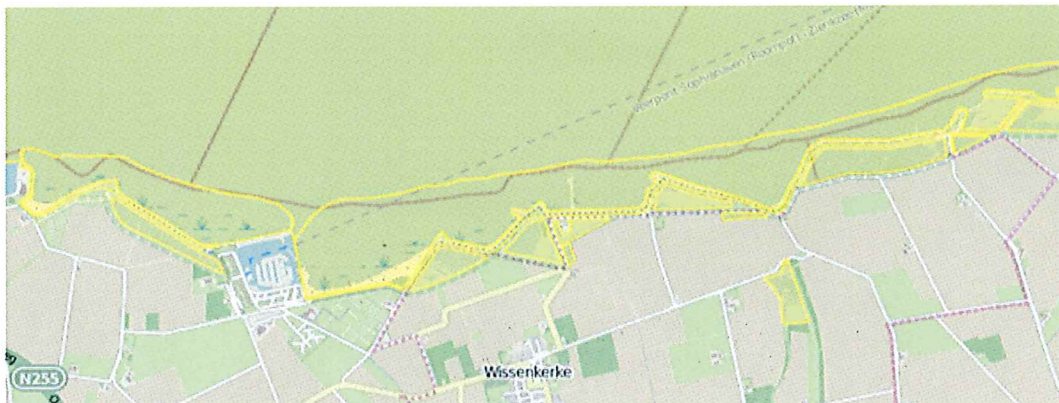
Het onderzoeksgebied voor deze toetsing omvat het Sophiastrand met verschillende onderdelen van het Roompot Beach Resort; de Sophiahaven met 385 ligplaatsen (www.roompotmarina.nl), 150 vakantiewoningen ten zuiden en westen van haven en de camping met circa 1450 plaatsen. Daarnaast liggen er zes inlagen in de omgeving van het projectgebied. Inlagen zijn kleine, later gevormde polders, die achter de zeedijk liggen op plaatsen waar men een doorbraak vreesde. Landinwaarts werd op die plaatsen dan een reservedijk aangelegd, de inlaagdijk. Voor de aanleg van de reservedijk werd meestal grond uit de desbetreffende inlaag gebruikt, zodat een inlaag meestal laaggelegen is (Het Zeeuwse Landschap).

De inlagen ten westen en oosten van het projectgebied welke behoren tot het onderzoeksgebied zijn als volgt (zie ook Figuur 2): ten westen van het Sophiastrand; Inlaag Anna-Friso, deze inlaag wordt beheerd door Staatsbosbeheer. De overige inlagen zijn in beheer van Het Zeeuwse Landschap, deze bevinden zich ten oosten van het Sophiastrand: Thoornpolder, Keihoogete, Waterhoeffe (karreveld in privé beheer), Vlietepolder, 's-Gravenhoek en Oesterput (buitendijks en binnendijks met achterin een schor; voormalig haventje).

Figuur 2: Onderzoeksgebied met daarop bij benadering de verschillende onderdelen van het onderzoekgebied weergegeven. Groen = Roompot Beach Resort met de camping (binnendijks), vakantiehuisjes en Sophiahaven (beide buitendijks). Rood = Sophiastrand. Oranje = inlagen met: 1; Inlaag Anna-Friso, 2; Thoornpolder, 3; Keihoogete, 4; Waterhoeffe (karreveld in privé beheer), 5; Vlietepolder, 6; 's-Gravenhoek en 7; Oesterput (binnendijks en buitendijks) (Bron ondergrond: Cyclomedia).

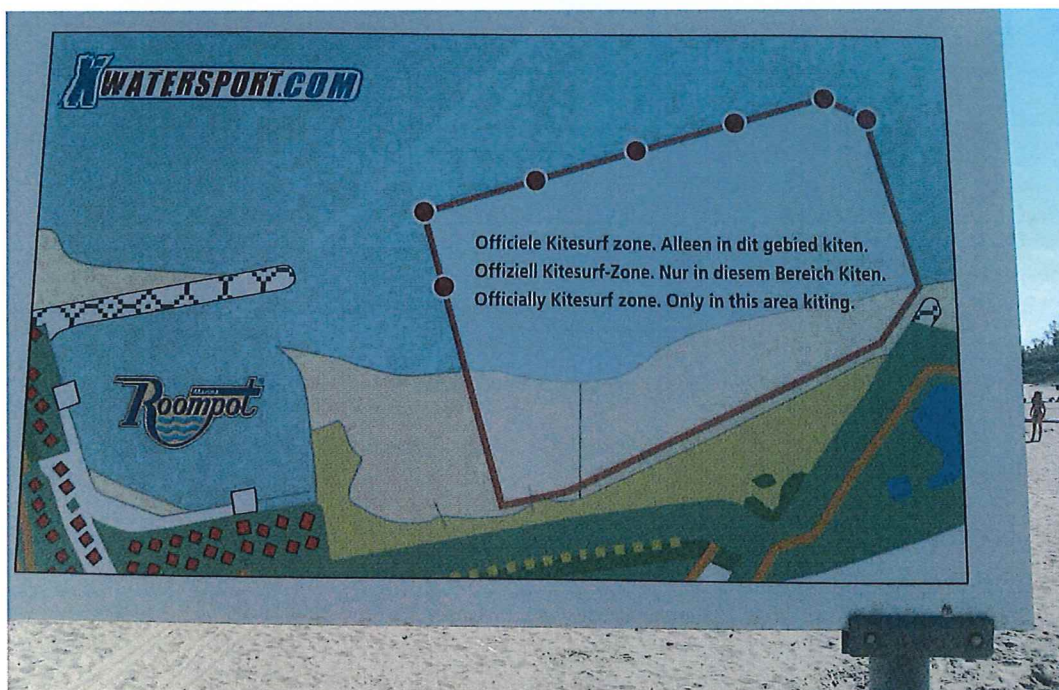
Het onderzoeksgebied is gelegen in het Natura 2000-gebied de Oosterschelde (zie Figuur 3) en is daarnaast grotendeels aangewezen als Beschermd Natuurmonument en Wetlands (zie paragraaf 3.2).

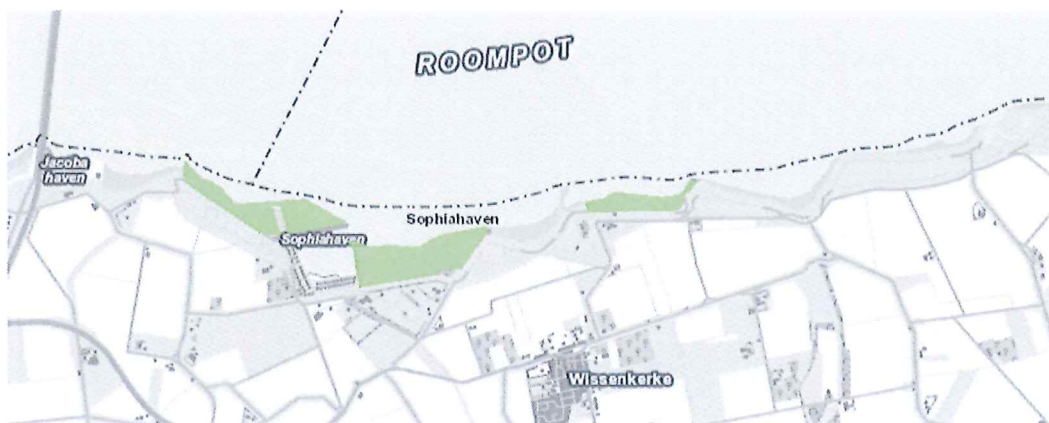
Figuur 3: Ligging van het onderzoekgebied binnen het Natura 2000-gebied Oosterschelde (gele arcering) (Kaartmachine Ministerie van EZ).

2.1.2 RECREATIE EN TOEGANKELIJKHEID

Binnendijs bij het Sophiastrand ligt het vakantiepark Roompot Beach Resort en rondom de Roompot Marinhaven (ten westen en oosten) staan meerdere vakantiebungalows. De Marinhaven zelf is als jachthaven in gebruik. Het strand en de duinen worden intensief door recreanten gebruikt. Voor het strand ligt een zone waar kitesurfen is toegestaan (zie Figuur 4). Daarnaast is het gehele voorland aangewezen als pierenspitlocatie (zie Figuur 5). Dit betekent dat bij laagwater mensen het slik op gaan om naar visaas te spitten. Op het strand geldt een aanlijngedod voor honden van 1 mei tot en met 30 september en een opruimplicht van de uitwerpselen van honden.

Figuur 4: Foto van het informatiebord op het Sophiastrand waarop de kitesurf zone is aangegeven.

Figuur 5: Pierenspitlocaties (groene arcering) ter hoogte van het onderzoeksgebied (middelste locatie = Sophiastrand) (Bron: Geoloket Provincie Zeeland).

De inlagen zijn niet vrij toegankelijk en loslopende honden zijn in en rond de inlagen het gehele jaar niet toegestaan. Bij de inlaagdijk van de Keihoogte staat een infopaneel (zie ook Figuur 6), daar begint een wandelpad naar een vogelkijkhut. Op de inlaagdijk van 's Gravenhoek is een uitkijkpunt aanwezig, van waaraf de drie aanwezige vogeleilanden goed te observeren zijn (zie foto in Figuur 7). Een heel mooi uitzicht is er vanaf het punt waar de inlaagdijk van de Inlaag 's Gravenhoek en de Inlaag Oesterput op de Oosterschelddijk aansluit. In de Inlaag Oesterput is achterin een schor tot ontwikkeling gekomen; voorin zijn nog de restanten van een historisch landbouwhaventje aanwezig (Het Zeeuws Landschap).

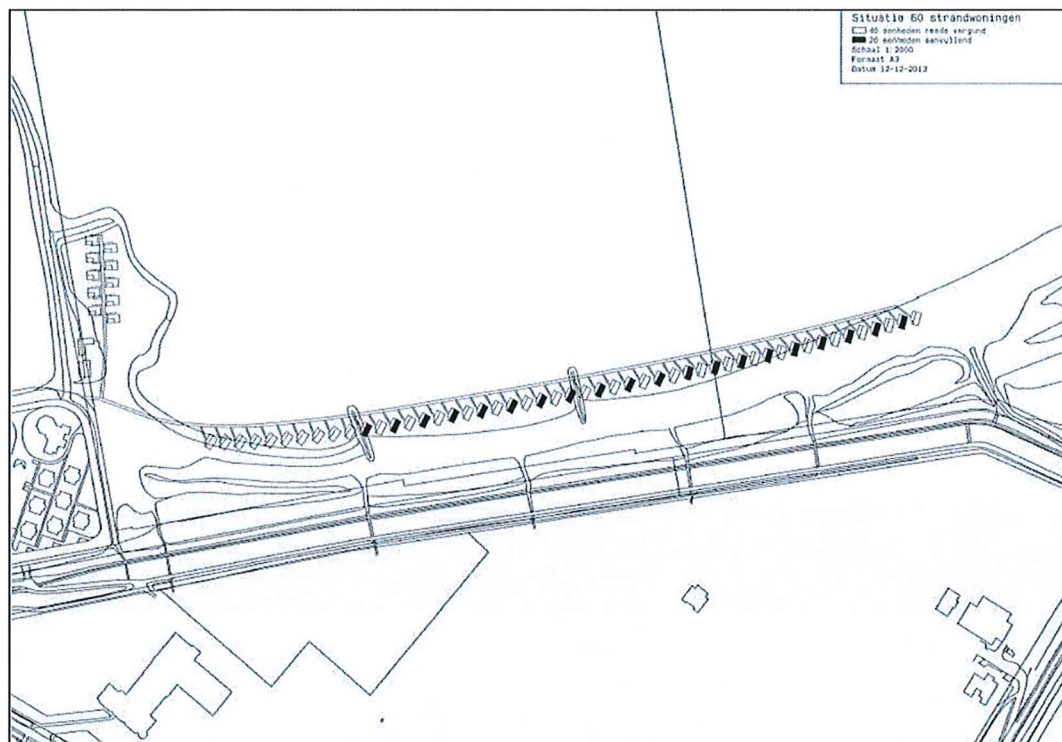
Figuur 6: Kaart van het infopaneel ter hoogte van inlaagdijk Keihoogte (Bron: Het Zeeuws Landschap).

Figuur 7: Uitzichtpunt bij 's Gravenhoek (Google streetview).

2.2 PROJECT EN WERKZAAMHEDEN

Op het Sophiastrand zijn in 2014 40 strandslaaphuisjes gebouwd. Arcus Projectontwikkeling heeft het voornemen om dit aantal met 20 strandslaaphuisjes uit te breiden. De ruimte tussen de aanwezige strandslaaphuisjes wordt gebruikt om de 20 nieuwe strandslaaphuisjes te plaatsen, zie Figuur 1 en Figuur 8. De strandslaaphuisjes betreffen prefab huisjes die in 2 modules uit de fabriek komen en op het haventerrein worden afgebouwd. De huisjes bieden overnachtingsplaatsen voor 6 personen per huisje.

Figuur 8: Toekomstige situatie met in totaal 60 strandslaaphuisjes waarbij de 20 te realiseren huisjes met zwart zijn weergegeven.

2.2.1 BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN

Voor de aanleg van de huisjes wordt uitgegaan van de volgende werkzaamheden:

- De bouw is voorzien in de periode maart/april/mei 2015.
- Per huisje worden 6 heipalen van 4 meter geboord, geplaatst en met circa 10 klappen vastgeheid. Per dag worden 20-25 palen gezet (=maximaal 6 dagen heien).
- Op de parkeerplaats van het Restaurant Bestevaer aan de Sophia Boulevard (buitendijks) komt een tent waar de 2 modules van de huisjes aan elkaar worden gemaakt.
- Vanaf de parkeerplaats worden de complete huisjes met een hijskraan vanaf de parkeerplaats, over het strand naar hun plek gereden.
- De huisjes worden op volgorde van oost naar west geplaatst.
- Per dag worden maximaal 2 huisjes geplaatst en pas als er een huisje af is, wordt er gestart met een volgende.
- De totale werkperiode neemt circa 3 weken in beslag

2.2.2 GEBRUIK

De strandslaaphuisjes worden aangelegd als onderdeel van het Roompot Beach Resort. Door een toename in het aantal beschikbare overnachtingsplaatsen, wordt ook een toename in het aantal overnachtingen verwacht.

Voor huidige toetsing gaan wij uit van een worst case scenario, dat wil zeggen een volledige bezetting van de huisjes door het gehele jaar. In Tabel 1 is de toename van het aantal overnachtingen weergegeven na realisatie van de 20 strandslaaphuisjes, inclusief de reeds bestaande 40 huisjes. Voor de berekeningen is uitgegaan van een totaal van 60 strandslaaphuisjes met een totale bezetting van 6 personen per huisje per nacht. In de resultaten is te zien dat de toename in aantal overnachtingen met name van november tot en met maart procentueel toeneemt (>20%).

Vanaf het Roompot Beach Resort dat binnendijks is gelegen, zijn er voor de gasten in de huidige situatie circa 6 locaties waar een pad over de dijk aanwezig is, dat toegang biedt tot het Sophiastrand. Behalve het strand, maken recreanten gebruik van de duinen, dijken en inlagen om te wandelen en fietsen in de omgeving. Ook maken zij gebruik van de Roompot Marina Haven en van het in de buurt gelegen natuurgebied de Manteling van Walcheren en het strand ten noorden daarvan, het strand van Vrouwenpolder.

De verwachting is dat door de gasten die gebruik maken van de strandslaaphuisjes met name de recreatie ter hoogte van het Sophiastrand, de duinen, inlagen en op nabijgelegen stranden zal toenemen. In de nieuwe situatie zullen daarnaast permanent mensen op het Sophiastrand aanwezig zijn. De huisjes zijn tevens voorzien van een terras waar gasten gebruik van kunnen maken.

Tabel 1: Aantal overnachtingen in de Roompot in 2013, in de strandslaaphuisjes en totaal Roompot inclusief strandslaaphuisjes.

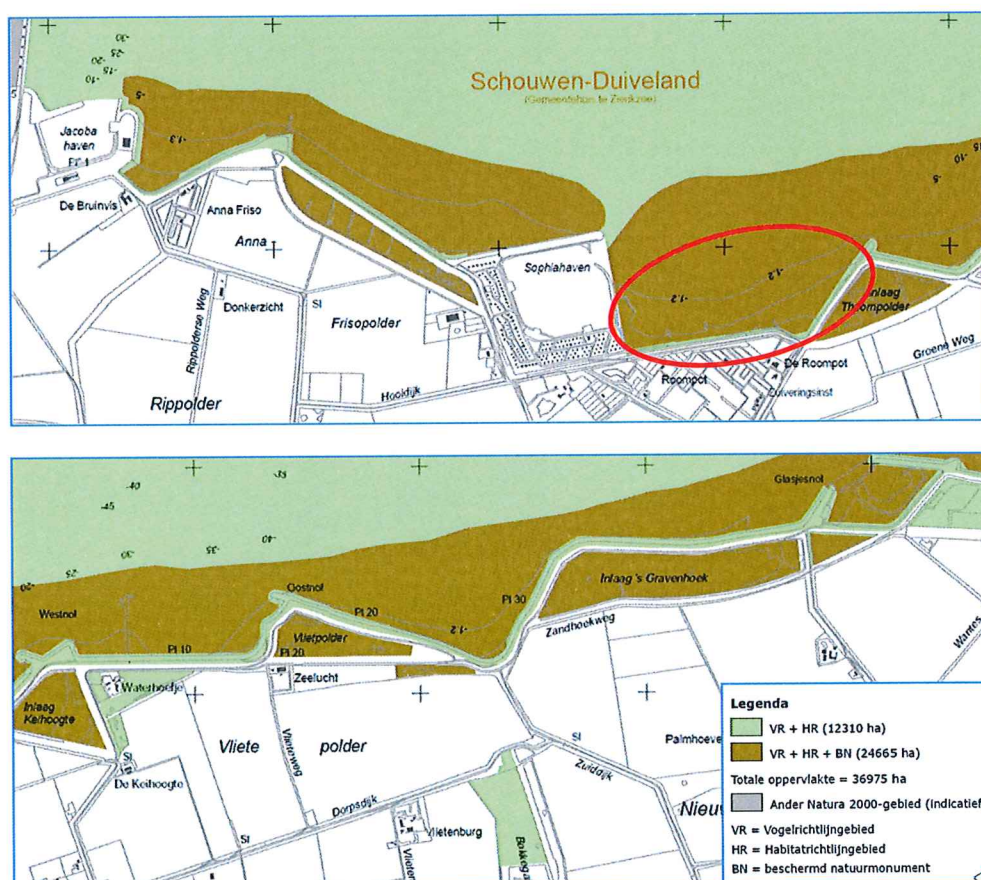
Maand	Aantal overnachtingen Roompot 2013 <i>exclusief</i> <i>strandhuisjes</i>	Aantal overnachtingen strandslaaphuisjes met een volle bezetting	Totaal aantal overnachtingen <i>inclusief</i> huisjes	Procentuele toename aantal overnachtingen <i>inclusief</i> huisjes
Januari	26.700	11.160	37.860	41,8 %
Februari	36.600	10.080	46.680	27,5 %
Maart	38.200	11.160	49.360	29,2 %
April	70.300	10.800	81.100	15,4 %
Mei	89.700	11.160	100.860	12,4 %
Juni	80.700	10.800	91.500	13,4 %
Juli	141.900	11.160	153.060	7,9 %
Augustus	140.100	11.160	151.260	8,0 %
September	75.100	10.800	85.900	14,4 %
Oktober	91.300	11.160	102.460	12,2 %
November	26.300	10.800	37.100	41,1 %
December	40.300	11.160	51.460	27,7 %

3

Beoordelingskader

3.1 INLEIDING

De Oosterschelde is definitief aangewezen als Natura 2000-gebied op 23 december 2009 en is aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van zowel de Vogel- als Habitatrichtlijn. De voorliggende passende beoordeling is opgesteld aan de hand van de kwalificerende habitattypen, habitatsoorten, vogelsoorten en begrenzing zoals opgenomen in het besluit voor de Oosterschelde. Aanvullend vindt toetsing plaats aan de oude doelen van de (vervallen) aanwijzing tot Beschermd Natuurmonument die in het aanwijzingsbesluit zijn opgenomen. Figuur 9 geeft een ruimtelijk overzicht van de wettelijke status van het Sophiastrand en omgeving.

Figuur 9: Overzicht wettelijke status Natura 2000-gebied Oosterschelde ter hoogte van het Sophiastrand (binnen rode cirkel) en de inlagen ten westen (boven) en ten oosten (onder) daarvan (Bron: Aanwijzingsbesluit Oosterschelde).

3.2 SPECIALE BESCHERMINGSZONE OOSTERSCHELDE

3.2.1 HABITATRICHTLIJN

De Oosterschelde is aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn. Onderstaande tabellen geven een overzicht van instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitattypen en habitatrichtlijnsoorten.

Tabel 2: Habitattypen Oosterschelde met >: uitbreiding, =: behoud.

Habitatype	Instandhoudingsdoelstelling	
	Oppervlakte	Kwaliteit
H1160 – Grote Baaien	=	>
H1310A – Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	>	=
H1320 – Slijkgrasvelden	=	=
H1330A – Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	=	=
H1330B – Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	>	=
H7140B – Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	>	>

Tabel 3: Habitatsoorten Oosterschelde met >: uitbreiding, =: behoud en *: prioritaire soort.

Habitatsoort	Instandhoudingsdoelstelling		
	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie
H1340 – *Noordse woelmuis	>	=	>
H1365 – Gewone zeehond	=	>	>

3.2.2 VOGELRICHTLIJN

De Oosterschelde is ook aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn. Het belang van de Oosterschelde voor vogels blijkt uit de grote aantallen eenden, ganzen en steltlopers die gebruik maken van het gebied. De Oosterschelde, met name de slikken, schorren en binnendijks gelegen inlagen en karrenvelden, vormen foerageer-, rust- en ruigebieden voor verschillende soorten. De belangrijkste gebieden die door broedvogels worden gebruikt zijn de schorren, inlagen en karrenvelden.

Tabel 4 en Tabel 5 geven een overzicht van de kwalificerende broedvogels en niet-broedvogels voor het Natura 2000-gebied.

Tabel 4: Broedvogels Oosterschelde met >: uitbreiding, =: behoud.

Broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling		
	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie
A081 – Bruine kiekendief	=	=	19
A132 – Kluut	=	=	2000
A137 – Bontbekplevier	=	=	100
A138 – Strandplevier	>	>	220
A191 – Grote stern	=	=	4000
A193 – Visdief	=	=	6500
A194 – Noordse stern	=	=	20

Broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling		
	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie
A195 – Dwergstern	=	=	300

Tabel 5: Niet-broedvogels Oosterschelde met >: uitbreiding, =: behoud.

Niet-broedvogel	Instandhoudingsdoelstelling		
	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Populatie
A004 – Dodaars	=	=	80
A005 – Fuut	=	=	370
A007 – Kuifduiker	=	=	8
A017 – Aalscholver	=	=	360
A026 – Kleine zilverreiger	=	=	20
A034 – Lepelaar	=	=	30
A037 – Kleine zwaan	=	=	
A043 – Grauwe gans	=	=	2300
A045 – Brandgans	=	=	3100
A046 – Rotgans	=	=	6300
A048 – Bergeend	=	=	2900
A050 – Smient	=	=	12000
A051 – Krakeend	=	=	130
A052 – Wintertaling	=	=	1000
A053 – Wilde eend	=	=	5500
A054 – Pijlstaart	=	=	730
A056 – Slobeend	=	=	940
A067 – Brilduiker	=	=	680
A069 – Middelste zaagbek	=	=	350
A103 – Slechtvalk	=	=	10
A125 – Meerkooit	=	=	1100
A130 – Scholekster	=	=	24000
A132 – Kluut	=	=	510
A137 – Bontbekplevier	=	=	280
A138 – Strandplevier	=	=	50
A140 – Goudplevier	=	=	2000
A141 – Zilverplevier	=	=	4400
A142 – Kievit	=	=	4500
A143 – Kanoet	=	=	7700
A144 – Drieteenstrandloper	=	=	260
A149 – Bonte strandloper	=	=	14100
A157 – Rosse grutto	=	=	4200
A160 – Wulp	=	=	6400
A161 – Zwarte ruiter	=	=	310
A162 – Tureluur	=	=	1600
A164 – Groenpootruiter	=	=	150
A169 – Steenloper	=	=	580

3.3 BESCHERMD NATUURMONUMENT

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij heeft in 1990 de Oosterschelde aangewezen als natuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet 1967 (later Natuurbeschermingswet 1998). Voor zowel de Oosterschelde binnendijks als de Oosterschelde buitendijks bestaat een aanwijzingsbesluit. Deze voormalige aanwijzingsbesluiten bevatten een lange opsomming van natuurwaarden (zowel soorten als habitattypen) en doelen die niet worden genoemd in het aanmeldingsbesluit van de Oosterschelde als Natura 2000-gebied noch beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet. De status van het gebied als Beschermd Natuurmonument is met de aanwijzing als Natura 2000-gebied komen te vervallen. Voor de overlappende delen (hier het gehele voormalig Beschermd Natuurmonument) geldt bij definitieve aanwijzing van het Natura 2000-gebied dat het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen deze deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Indien de doelstellingen van het Beschermd Natuurmonument geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis.

Het Sophiastrand en de inlagen (exclusief Waterhoefje) behoren tot het Beschermd Natuurmonument/ Staatsnatuurmonument (zie Figuur 10). In deze passende beoordeling worden daarom nog wel de doelen meegenomen zoals deze zijn genoemd in het aanwijzingsbesluit van het Beschermd Natuurmonument (Ministerie van LNV, 2009), maar die geen Natura 2000-waarden betreffen.

Deze zijn als volgt:

- Weids karakter en ongereptheid (natuurschoon)
- Rust (voor fauna)

Figuur 10: Beschermd Natuurmonument/ Staatsnatuurmonument ter hoogte van onderzoekgebied (Geoloket Provincie Zeeland).

3.4 WETLANDS

De Oosterschelde is aangemerkt als wetland. Wetlands zijn waterrijke gebieden zoals moerassen en veengebieden maar ook sommige inlagen, karrevelden, kreekrestanten en de gehele Oosterschelde vallen hier onder. De wetland-conventie richt zich op de bescherming van vogels en bijbehorende leefgebieden (website Ramsar Convention).

3.5 BEOORDELINGSKADER

3.5.1 CRITERIA VOOR BEOORDELING

Voor de verschillende soortgroepen en habitattypen zijn toetsingscriteria opgesteld. Aan de hand van deze toetsingscriteria wordt vastgesteld of effecten door het uitvoeren van maatregelen in het projectgebied al dan niet significant zijn. Het uitgangspunt voor het beoordelingskader zijn de definities van aantasting en significantie, zie onderstaande tekstkaders.

AANTASTING/EFFECT

Elke beïnvloeding van een bepaald leefmilieu of een bepaalde diersoort, die in het licht van de beoogde beschermingsdoelstellingen van het SGR of VR/HR als negatief moet worden gekwalificeerd (naar uitspraak Rechtbank Leeuwarden in Idema *et al.*, 2000).

Het is belangrijk aan het begrip significantie een objectieve inhoud te geven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukeurmerken van het beschermde gebied waarop een plan of project betrekking heeft. Daarbij moet vooral rekening worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (EG, 2000. Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn).

SIGNIFICANT EFFECT

Veranderingen in de abiotische situatie en de ruimtelijke structuur, die de natuurlijke dynamiek te boven gaan en het leefmilieu van planten- en/of diersoorten zodanig beïnvloeden dat letterlijk unieke situaties verloren dreigen te gaan, ecologische processen blijvend worden verstoord, of het voortbestaan van populaties van nationaal zeldzame soorten of voor dat systeem kenmerkende soorten op termijn niet meer op hetzelfde niveau verzekerd is, dan wel de betekenis van een gebied voor soorten aanmerkelijk afneemt (naar EU, 2000).

Omdat per soortgroep en per locatie specifieke omstandigheden gelden, is voor de toets geen eenduidig beoordelingskader gehanteerd. Per soortgroep worden aan de hand van expert judgement en vooraf bepaalde kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingscriteria de significantie van effecten beoordeeld. Hierbij gaat het om beoordeling van:

- Significantie van effecten van de werkzaamheden als zelfstandig project.
 - De mogelijke significantie in combinatie met andere projecten en handelingen (cumulatieve effecten).
- Het gaat hierbij om alle verwachte effecten, ook van niet significante en niet verwaarloosbare effecten.

De beoordelingscriteria omvatten per instandhoudingsdoelstelling van de Oosterschelde:

Habitattypen

- Oppervlakteverlies in relatie tot de totale oppervlakte van het betreffende habitat in het betreffende Natura 2000-gebied en in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling.
- De huidige staat van instandhouding van het betreffende habitatype.
- Mogelijkheden voor herstel ter plaatse.

Overige kwalificerende soorten (o.a. Habitatrichtlijnsoorten)

- Aanwezigheid van kwalificerende soorten in het onderzoeksgebied in relatie tot Natura 2000-gebieden (aantal groeiplaatsen/leefgebieden) en in relatie tot de instandhoudingsdoelstelling.
- Invloed van verlies/aantasting van de groeiplaats of het leefgebied op de populatie in betreffende Natura 2000-gebieden en in Nederland.
- Mogelijkheden voor natuurlijk herstel van de populatie.
- Ontwikkeling (trend) van de populaties (zowel in de betreffende Natura 2000-gebieden als landelijk).

Broedvogels

- Aantal broedparen ter plaatse van het onderzoeksgebied in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Vogelrichtlijngebieden.
- Invloed van verlies/aantasting (ook door toename van verstoring) van broedgebieden op de populatie in betreffende Natura 2000-gebieden en in Nederland.
- Mogelijkheden voor natuurlijk herstel van de populatie.
- Ontwikkeling (trend) en staat van instandhouding van de populatie.

Niet-broedvogels

- Aantal vogels in het onderzoeksgebied in relatie tot het aantal vogels en in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen van de nabij liggende Vogelrichtlijngebieden.
- Uitwijkmogelijkheden voor de functie van het onderzoeksgebied, bijvoorbeeld foerageren of rusten.
- Ontwikkeling (trend) van de populaties (trend binnen Vogelrichtlijngebieden en landelijke trend).

3.5.2 MOGELIJKE EFFECTEN

De werkzaamheden voor de realisatie van de strandslaaphuisjes en het gebruik hiervan, zoals beschreven in paragraaf 2.2, leiden mogelijk tot de volgende effecten;

Permanente effecten:

- Ruimtebeslag op habitattypen en/of op leefgebieden van aanwezige kwalificerende soorten;
- Aantasting van habitattypen en/of kwalificerende soorten, fysiek of aantasting leefgebied door permanente verandering van kwaliteit van leefgebieden.
- Verstoring als gevolg van het gebruik van de strandslaaphuisjes en uitwaaiing van recreanten naar de omgeving.
- Verstoring als gevolg van lichtbronnen bij of aan de huisjes op het strand.
- Toename van stikstofemissie als gevolg van een toename van vervoersbewegingen omdat meer recreanten naar het gebied komen en vanwege energieverbruik in de huisjes.

Effecten alleen in de aanlegfase, tijdelijke effecten:

- Verstoring van aanwezige kwalificerende soorten door bijvoorbeeld geluid (heien) en optische verstoring (menselijke aanwezigheid);
- Vernietiging van leefgebied.
- Toename stikstofemissie door gebruik van materieel.

3.5.2.1 RUIMTEBESLAG

De 20 strandslaaphuisjes worden gebouwd binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied. Effecten als gevolg van ruimtebeslag op voorkomende habitattypen en/of op leefgebieden van aangewezen habitatsoorten en vogelsoorten zijn niet bij voorbaat uit te sluiten.

3.5.2.2 AANTASTING

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen habitattypen en/of (leefgebieden van) habitatsoorten en vogelsoorten aangetast worden. Mogelijk gaan kwalificerende waarden die typerend zijn voor de habitattypen verloren of leiden werkzaamheden tot het onopzettelijk doden en verwonden van habitatsoorten of vogelsoorten die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten. Daarnaast kunnen permanente veranderingen in het projectgebied een aantasting van leefgebied van aanwezige kwalificerende soorten veroorzaken.

3.5.2.3 VERSTORING

Uitvoering van de werkzaamheden kunnen tijdelijke verstoring van habitatsoorten en vogelsoorten veroorzaken door geluid en optische verstoring (menselijke aanwezigheid). Deze verstoring is tijdelijk van aard, tijdens de aanlegfase en voor een duur van circa 3 weken.

Daarnaast is mogelijk sprake van permanente verstoring als gevolg van het jaarrond gebruik van de huisjes. Daarbij kan gedacht worden aan verstoring door lichtbronnen en daarnaast verstoring door menselijke aanwezigheid of toename van recreatiedruk op het strand en door uitwaaiing van recreanten naar de omgeving. Dit laatste is voor huidige toetsing relevant voor de inlagen ten westen en oosten van het Sophiastrand (van Inlaag Anna-Friso tot en met Inlaag Oesterput).

3.5.2.4 STIKSTOFDEPOSITIE

Stikstofdepositie wordt als verzamelnaam gebruikt voor nutriënten opgebouwd uit stikstof (N), te weten nitraat (NO_3^-) en ammonium (NH_4^+) die neerslaan op de bodem en zo beschikbaar komen voor de aanwezige vegetatie. Veel natuurlijke ecosystemen zijn stikstofgelimiteerd. Door de stikstofdepositie verbetert de voedselsituatie en kunnen grotere, sneller groeiende en meer concurrentiekrachtige planten de soortenrijke vegetaties overwoekeren ('verruiging'). De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en er ontstaat dus een ander vegetatietype, waarbij de biodiversiteit vaak afneemt. Dit kan negatieve effecten hebben op diverse natuurdoeltypen en daarmee op instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

De bouw en het gebruik van de strandslaaphuisjes heeft op meerdere manieren een toename tot gevolg van de stikstofemissies. Dit zorgt voor een toename van de stikstofdepositie in de omgeving. Tijdens de aanlegfase is over een periode van circa 3 weken materieel (hijskraan, boor-/heimachine etc.) aanwezig op het strand. De uitstoot van dit materieel over deze korte periode is daarmee zeer beperkt. Het gebruik van de huisjes zorgt voor extra uitstoot van stikstof als gevolg van verwarming etc. De huisjes zijn zeer duurzaam gebouwd. Het energieverbruik is zeer laag, en daarmee ook de lokale extra stikstofemissie.

De strandslaaphuisjes zorgen er naar alle waarschijnlijkheid voor dat er meer recreanten naar het gebied komen. De gemotoriseerde vervoersbewegingen van deze 'extra' recreanten zorgen eveneens voor een toename van stikstofemissies. De strandslaaphuisjes maken deel uit van een vakantiepark met circa 170 vakantiewoningen, circa 1500 staanplaatsen op de camping en 385 ligplaatsen in de jachthaven. In het geheel van gemotoriseerde vervoersbewegingen gerelateerd aan het vakantiepark is de toename vanwege de strandslaaphuisjes beperkt.

De hierboven genoemde bronnen zorgen, ook gezamenlijk, voor een beperkte toename van stikstofemissies. De emissiepunten bevinden zich laag bij de grond, waardoor de depositie van de stikstof slechts binnen een beperkte afstand (circa 1 km) plaatsvindt. Het effect dat deze stikstofdepositietoename heeft valt volledig weg binnen de fluctuaties in de achtergrondwaarden voor stikstof. Meteorologische omstandigheden kunnen namelijk leiden tot fluctuaties in stikstofdepositie in de orde van grootte van 10% (Compendium voor de leefomgeving). Het effect dat de vermeende toename in stikstofdepositie heeft is te beperkt om voor een wezenlijke toename te zorgen binnen stikstofgevoelige natuurwaarden in de omgeving. Negatieve effecten als gevolg van de toename van stikstofdepositie treden niet op en worden verder niet beoordeeld in deze passende beoordeling.

4

Aanwezigheid kwalificerende natuurwaarden

4.1 METHODE EN GEBRUIKTE GEGEVENS

Niet alle genoemde habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten komen voor in en nabij het projectgebied. Het project wordt daarom alleen getoetst (zie effectbeschrijving in hoofdstuk 5) aan de relevante habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels die zijn aangewezen als instandhoudingsdoelstelling én die (potentieel) voorkomen binnen het onderzoeksgebied (zie Figuur 2). In de volgende gevallen worden negatieve effecten op instandhoudingsdoelen op voorhand uitgesloten:

- Kwalificerende waarden waarvan geen (potentiële) leefgebieden binnen het onderzoeksgebied aanwezig zijn;
- Kwalificerende waarden die ongevoelig zijn voor de effecten die op kunnen treden.

Hieronder is voor de habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten beschreven hoe onderzoek is uitgevoerd en welke gegevens hiervoor zijn gebruikt, zie hoofdstuk 7 voor de literatuurlijst.

Habitattypen

Gegevens zijn gebruikt uit de passende beoordeling voor de duinvoetsuppletie op het Sophiastrand en voor het aanpassen van de steenbekleding van het dijktraject Mariapolder (ARCADIS, 2012; ARCADIS, 2013). Voor het dijktraject Mariapolder, Anna Frisopolder, Jacobapolder inclusief Sophia- en Jacobahaven, waar het Sophiastrand onderdeel van uitmaakt, heeft Bureau Waardenburg in juni, juli en augustus 2010 het dijktraject geïnventariseerd op de aanwezigheid van toetsingssoorten, beschermde soorten en habitattypen (Jentink, 2012). In het ontwerpbeheerplan voor het Natura 2000-gebied Deltawateren is het voorkomen van habitattypen binnen de Oosterschelde opgenomen (RHDHV, 2014).

Habitatsoorten

Een gerichte inventarisatie naar zoogdieren heeft niet plaatsgevonden. Tijdens de broedvogelinventarisaties (Vergeer, 2010 zie hieronder) zijn toevallige waarnemingen genoteerd en daarnaast is literatuuronderzoek gedaan. Hierbij is gebruik gemaakt van verschillende literatuurbronnen (onder andere Bekker *et al.*, 2010; Brasseur en Reijnders, 2001 en Vergeer, 2010).

Vogels

Gegevens uit ARCADIS (2012 en 2013) zijn gebruikt.

Broedvogels

Door Vergeer (2010) is in de periode 7 april 2010 t/m 23 juni 2010 zeven keer een veldbezoek uitgevoerd langs het dijktraject, inclusief het Sophiastrand en de duinen. Broedvogels zijn geïnventariseerd volgens de Handleiding Broedvogel Monitoring Project van SOVON (Van Dijk, 2004). Vijf maal startte het onderzoek in de ochtend en twee onderzoeken vonden 's avonds plaats. De onderzoeksdata zijn zo gekozen dat een maximale kans op het vaststellen van de aanwezig soorten in de beste tijd van het jaar aanwezig was (Vergeer, 2010). Daarnaast zijn gegevens gebruikt die zijn bijgehouden in het kader van de MWTLprogramma (Monitoringsprogramma Waterstaatkundige Toestand van het Land) van Rijkswaterstaat.

Hoogwatertellingen

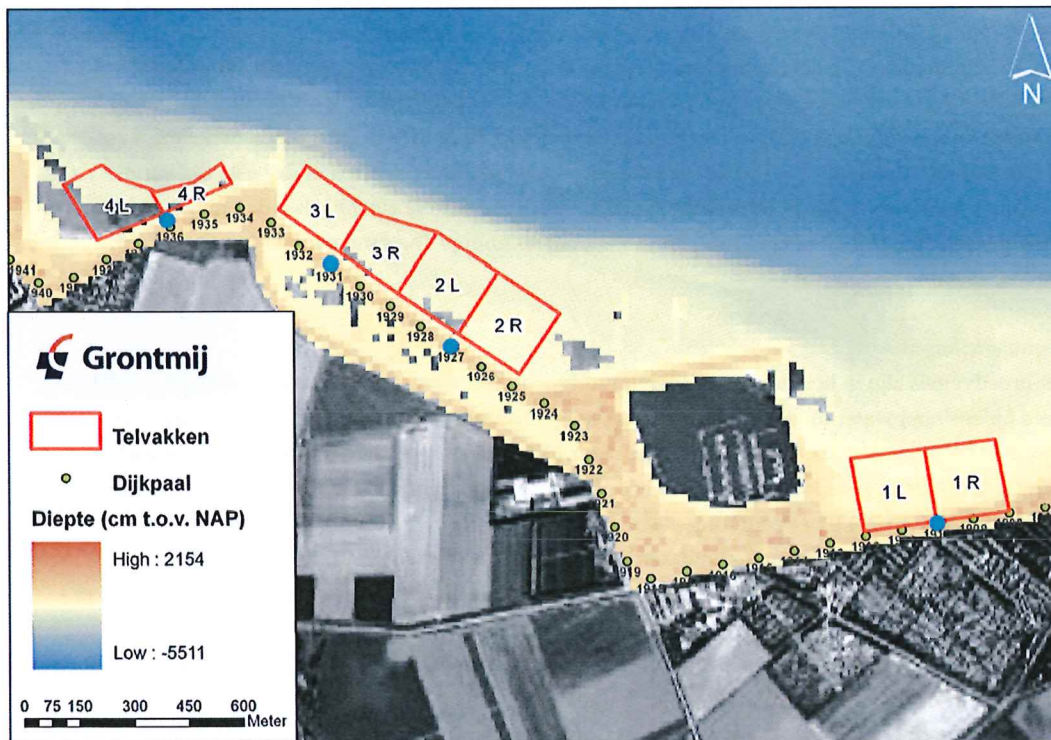
Niet-broedvogels zijn in het kader van het monitoringsproject zoute rijkswateren (MWTL) maandelijks geteld tijdens hoogwater (ongepubliceerde gegevens)¹. Hierbij zijn ook de gebieden waar watervogels zich ophouden langs het Sophiastrand in kaart gebracht, zowel binnen- als buitendijs. Om de impact van reeds uitgevoerde dijkwerkzaamheden te beoordelen is in opdracht van het Projectbureau Zeeweringen (ARCADIS, 2012 en 2013) het voorkomen van vogels binnen de invloedszone (van de dijkwerkzaamheden) van 200 meter in kaart gebracht, voor de periode 2007-2012). Een zone van 200 meter is aangehouden omdat dit de gemiddelde maximale verstoringsafstand van vogels is (Krijgsveld *et al.*, 2004; 2008). Deze eerder uitgevoerde toetsingen geven een duidelijk beeld van het belang van het Sophiastrand en directe omgeving als hoogwatervluchtplaats voor vogels (ARCADIS, 2012 en 2013).

Laagwatertellingen

Delen van het voorland bij het Sophiastrand vallen droog bij laagwater. Gedurende afgaand water foerageren vogels op het slik. De waarde van het aan het strand grenzende slik als foerageergebied voor vogels is bij eerder onderzoek (ARCADIS, 2012) in kaart gebracht. De tellingen die hierbij gebruikt zijn, zijn in 2011 uitgevoerd (Grontmij, 2011) op de volgende dagen: 18 april en 13 augustus 2010 en 11 maart 2011.

Langs het westelijk deel van het onderzoeksgebied zijn telvakken van ongeveer 200 bij 200 meter gelegd, zoals weergegeven in Figuur 11. Gedurende zes uur na hoog water is elk kwartier het aantal vogels geteld waarbij is aangegeven of het om foeragerende of niet-foeragerende vogels gaat. Ook is genoteerd of (potentiële) verstoringsbronnen aanwezig waren langs het strand. Tenslotte is elk kwartier genoteerd welk percentage van het telvak naar schatting droog ligt, waarbij het strand buiten beschouwing is gelaten.

¹ Een deel van de in deze rapportage gebruikte vogelgegevens is afkomstig uit het Biologisch Monitoring Programma Zoute Rijkswateren van de Waterdienst, hetgeen onderdeel uitmaakt van het Monitoringsprogramma Waterstaatkundige Toestand van het Land (MWTL) van Rijkswaterstaat. De Waterdienst neemt geen verantwoordelijkheid voor de in deze rapportage vermelde conclusies op basis van het door haar aangeleverde materiaal.

Figuur 11: Telvakken langs het westelijk deel van het onderzoeksgebied (rood). Ter hoogte van het Sophiastrand liggen de telvakken 1L en 1R. De dijkpalen zijn weergegeven als groene puntjes. De telpostlocaties zijn weergegeven als blauwe rondjes (Grontmij, 2011).

4.2 HABITATTYPEN

H1160 – Grote baaien

Het habitattype omvat het open water in de Oosterschelde inclusief droogvallende platen en slikken. Het bestaat uit grote inhammen (kreeken en baaien) waar slechts een beperkte invloed van zoet water aanwezig is. Door een beperkte invloed van golven en diversiteit aan substraat ontwikkelen zich verschillende gemeenschappen van wieren en schelpdieren. Tijdens laagwater droogvallende intergetijdengebieden (slikken en platen) maken ook deel uit van dit habitattype, zoals het slik voor het Sophiastrand. Deze intergetijdengebieden zijn vooral belangrijk voor veel vogelsoorten in de Oosterschelde, die hier foerageren rond laagwater. Het voorland van het projectgebied maakt onderdeel uit van het kwalificerende habitattype 'H1160 - Grote baaien'.

H1310A – Zilte pionier begroeiingen (zeekraal)

Dit habitattype heeft zich in Nederland over een relatief grote oppervlakte ontwikkeld. Dit habitattype komt voor in de Waddenzee en de Zeeuwse Delta. In de Oosterschelde komt het habitattype zowel buitens als binnendijs voor. Het habitattype bestaat uit pioniersbegroeiingen van voornamelijk zeekraal op periodiek door zout water geïnundeerde slikken en zandvlakten. Het gaat hier vooral om hoger gelegen slikken en lage schorren en kwelders. Binnen het onderzoeksgebied komt het habitattype over een klein oppervlakte in de Oesterput (buitendijs) voor (RHDHV, 2014).

H1320 – Slijkgrasvelden

Slijkgrasvegetaties, die groeien op periodiek met zout water overspoelde slikken, zijn kenmerkend voor dit habitattype. Na de aanleg van de Deltawerken is het aantal locaties sterk afgenomen. Op enkele plaatsen in het Deltagebied komt dit habitattype in sterk gedegradeerde vorm voor. Binnen het onderzoeksgebied komt het habitattype over een klein oppervlakte in de Oesterput (buitendijks) voor (RHDHV, 2014).

H1330 – Schorren en zilte graslanden (A buitendijks, B binnendijks)

Dit habitattype kan zowel binnen- als buitendijks aanwezig zijn. Buitendijks betreft het over het algemeen graslanden die met enige regelmaat met zout water overspoeld worden. Binnendijks komt dit habitattype voor op plaatsen die onder invloed (hebben ge-)staan van zout water. De schorren vormen een patroon van vertakkende kreken en prieden, met oeverwallen en kommen. Binnen het onderzoeksgebied komt het habitattype alleen buitendijks voor (subtype A), over een klein oppervlakte in de Oesterput. Het habitattype binnendijks (subtype B) komt niet voor binnen het onderzoeksgebied (RHDHV, 2014).

H7140B – Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

Dit habitattype bestaat uit relatief soortenarme veenmosrietlanden in zoete inlagen. Het habitattype wordt op kleine schaal aangetroffen in de Oosterschelde. Binnen het onderzoeksgebied komt grofweg 1-2 ha van het habitattype voor in de Inlaag Vlietepolder (RHDHV, 2014).

4.3 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

H1340 – *Noordse woelmuis

Bij werkzaamheden in Zeeland is er speciale aandacht voor de aanwezigheid van de zwaar beschermde noordse woelmuis. De in grote delen van het subarctische gebied voorkomende noordse woelmuis heeft in Nederland een relictpopulatie, die vooral voorkomt in moerassige en liefst geïsoleerde habitats in het noorden en westen van Nederland. Het noordelijk Deltagebied vormt een van de voornaamste bolwerken van deze alleen in Nederland voorkomende ondersoort (*Microtus oeconomus arenicola*), die hier zuidelijk tot rond het Veerse Meer voorkomt.

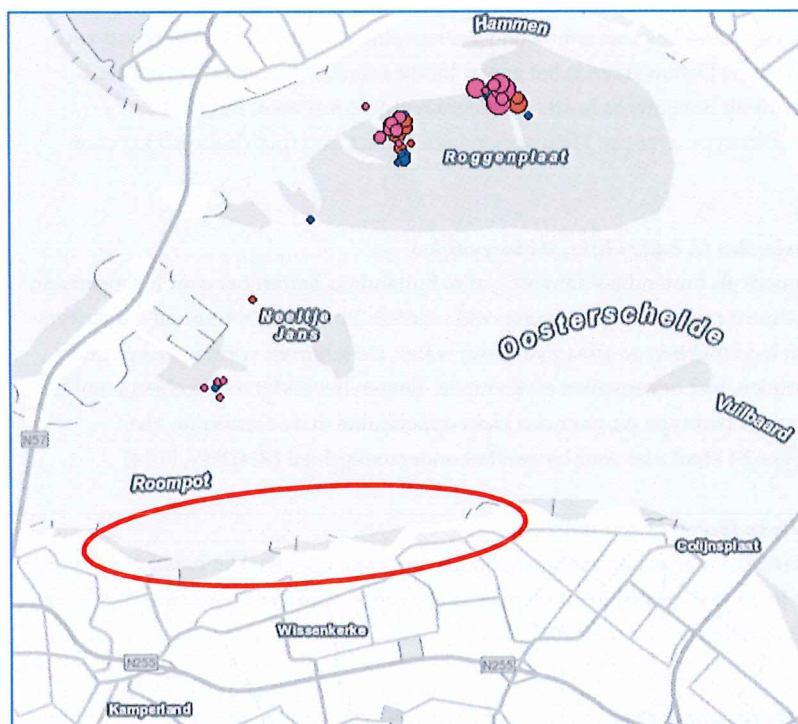
In de recente uitgave van de Zoogdierwerkgroep en Het Zeeuwse Landschap (Bekker *et al.*, 2010) wordt aangegeven dat de noordse woelmuis in de nabijheid van het projectgebied niet meer is waargenomen tijdens tellingen in 2007. Door de ontsluiting van Noord-Beveland heeft de soort waarschijnlijk terrein verloren door de komst van concurrenten. De toenemende populatie aard- en veldmuizen hebben hierbij de noordse woelmuis verdrongen (Vergeer, 2010). De aanwezigheid van de noordse woelmuis wordt daarom uitgesloten.

H1365 – Gewone zeehond

De gewone zeehond wordt vooral rustend waargenomen rond de geulen aan de noordzijde van de Roggeplaat. In de directe omgeving van het Sophiastrand liggen geen vaste ligplaatsen (Strucker *et al.*, 2013). Buitendijks liggen enkele droogvallende slikken en stranden tijdens laagwater. Deze worden incidenteel door de gewone zeehond gebruikt, maar de functie hiervan is beperkt.

De wateren in de omgeving van het onderzoeksgebied vormen foerageergebied. Het kerngebied van de gewone zeehond in Zeeland ligt aan de westkant van de Oosterschelde (Reijnders *et al.*, 2000; Brasseur & Reijnders, 2001). Uit onderzoek blijkt dat zeehonden grote afstanden afleggen (enkele tientallen kilometers) als zij foerageren en dat hierbij vaak het gehele Oosterscheldebekken wordt gebruikt (Strucker *et al.*, 2012). Uitwijken naar open zee komt ook voor.

Op de kaart in Figuur 12 zijn resultaten van tellingen van de gewone zeehond in de omgeving van het onderzoeksgebied weergegeven.

Figuur 12: Verspreidingskaart van waarnemingen van de gewone zeehond (Geoloket Provincie Zeeland). Roze = tellingen 2009, blauw = tellingen 2010, rood = tellingen 2011. Rode cirkel = bij benadering onderzoeklocatie).

4.4 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

4.4.1 BROEDVOGELS

In 2010 heeft er een broedvogelinventarisatie plaatsgevonden (Vergeer, 2010). Voor deze broedvogelkartering zijn eveneens gegevens uit de kustbroedvogeldatabase van Rijkswaterstaat/Waterdienst geraadpleegd. Binnen het projectgebied zijn in 2010 geen territoria van kwalificerende broedvogels waargenomen (Vergeer, 2010). Het projectgebied behoort ook niet tot één van de kwetsbare gebieden voor broedvogels en watervogels in de Oosterschelde (RHDHV, 2014).

De meeste inlagen op Noord-Beveland zijn zoet. Vooral de inlagen die grotendeels uit open water bestaan, zijn het hele jaar erg rijk aan vogels. Vooral eenden, meeuwen en steltlopers komen er voor. In de Inlaag 's Gravenhoek zijn in 1990 en 2001 vogeleilanden aangelegd. Jaarlijks broeden hierop ondermeer 100-150 paar visdieven, kokmeeuwen en enkele geoorde futen (Het Zeeuwse Landschap).

4.4.2 NIET-BROEDVOGELS

Voor niet-broedvogels heeft het projectgebied mogelijk een belang als hoogwatervluchtplaats (HVP) en foerageergebied bij laagwater. Beide functies zijn in dit hoofdstuk beschreven.

Gebruik projectgebied tijdens hoogwater

Tellingen tijdens hoogwater laten zien dat het projectgebied en de potentiële verstoringszone van 200 m een functie hebben als hoogwatervluchtplaats voor veel vogelsoorten, zie ook onderstaande tekstkader.

Vogels van hoogwatervluchtplaatsen

Vogels gebruiken hoogwatervluchtplaatsen (HVP) tijdens hoogwater om laagwater af te wachten. Bij afgaand water vallen slikken droog, die dienen als foerageergebied. De foerageergebieden zijn slechts een deel van de dag beschikbaar. De rol van een HVP voor een vogelsoort is afhankelijk van de uitwijkmogelijkheden. Vooral steltlopers maken gebruik van HVP's in afwachting van het droogvallen van slikken. Vogelsoorten die gebruik maken van HVP's zijn kanoet, wulp, rosse grutto, zilverplevier, bonte strandloper, scholekster, kluut, tureluur, zwarte ruiters, groenpootruiter, bontbekplevier, steenloper en drieteenstrandloper. Soorten die in mindere mate gebonden zijn aan HVP's zijn de kievit, grutto, meeuwen en reigers.

In de verstoringszone van de werkzaamheden liggen hoogwatervluchtplaatsen (HVP) of rustgebieden (vaak watervogels) voor meerdere vogelsoorten. In de toetsingen die zijn uitgevoerd in het kader van werkzaamheden van Projectbureau Zeeweringen (ARCADIS, 2012 en 2013) blijkt dat verschillende vogelsoorten in wisselende aantallen langs het Sophiastrand voorkomen (in de periode 2007-2012). Hoewel vogels zowel binnen- als buitendijks voorkomen, hebben een aantal soorten een voorkeur. Steltlopers als scholekster, bonte strandloper, steenloper, zilverplevier en zwarte ruiters wachten voornamelijk buitendijks op afgaand water om te foerageren op de slikken (HVP-functie). Soorten als middelste zaagbek, dodaars en wilde eend foerageren echter ook bij hoogwater en zijn niet in afwachting van droogvallende slikken.

De aanwezigheid van vogels binnendijks is niet afhankelijk van het getij. Binnendijkse natuurgebieden en landbouwpercelen vormen vaak alternatieve foerageergebieden, terwijl buitendijkse gebieden bij hoogwater vaak worden gebruikt in afwachting van het droogvallen van slikken. Ter hoogte van het Sophiastrand blijkt uit de eerdere toetsingen dat:

- Op het Sophiastrand en in de duinen nauwelijks overtuigende vogels worden waargenomen;
- Verschillende soorten slechts sporadisch voorkomen ter hoogte van het Sophiastrand, waaronder bonte strandloper, brandgans, dodaars, fuut, goudplevier, kluut, middelste zaagbek en zilverplevier;
- Vooral in de wintermaanden grauwe gans, scholekster, smient en wilde eend in relatief grotere aantallen voorkomen bij het Sophiastrand. Deze soorten zijn met hoogwater voornamelijk binnendijks te vinden in de Inlaag Thoornpolder. Een paar soorten, waaronder dodaars, worden in de Roompot Marinahaven waargenomen;
- overige vogelsoorten het gehele jaar of een deel van het jaar voorkomen bij het Sophiastrand. Dit is zowel binnen- als buitendijks in wisselende aantallen. Op het open water voor het Sophiastrand zijn een enkele keer grote aantallen van een soort geteld. Het betreft hier soorten, zoals smient en wilde eend, die zich voornamelijk in de Inlaag Thoornpolder ophouden.

Gebruik projectgebied tijdens laagwater

Het projectgebied en de directe omgeving hebben niet alleen een functie als rustplaats maar vooral de slikken die voor het strand liggen hebben mogelijk een functie als foerageergebied.

Functie van droogvallende slikken binnen de telvakken

Het gebruik van de telvakken door foeragerende watervogels is vooral afhankelijk van de oppervlakte slik die in de telvakken beschikbaar is. De snelheid waarmee de telvakken droogvallen is enerzijds afhankelijk van de hoogteligging en de helling van het slik en anderzijds van het verloop van de waterstand tijdens de waarneemdag.

In de maanden april, augustus (2010) en maart (2011) zijn tellingen uitgevoerd naar het gebruik van het projectgebied door foeragerende vogels (Grontmij, 2011). Alleen de tellingen voor de maand maart en april vallen binnen de werkperiode. Uitgangspunt bij deze toetsing is dat de aantallen in maart en april representatief zijn voor de gehele werkperiode. Het betreft de aantallen in de telvakken 1L en 1R (zie Figuur 11).

Tabel 6: Maximaal aantal foeragerende en aanwezige kwalificerende niet- broedvogels in maart en april bij het Sophiastrand, telvakken 1L en 1R uit Figuur 11 (Grontmij, 2011). De gemiddelden van de Oosterschelde zijn van de periode 2007-2011, geeft per vogelsoort het maximale aantal foeragerende vogels in maart en april, dat wil zeggen het grootste aantal vogels dat gedurende één van de kwartieren gelijktijdig binnen 200 meter langs het Sophiastrand aanwezig was. Ter vergelijking is het gemiddeld aantal aanwezige vogels langs het Sophiastrand en in de Oosterschelde voor dezelfde maanden erbij gezet.

Tabel 6: Maximaal aantal foeragerende en aanwezige kwalificerende niet- broedvogels in maart en april bij het Sophiastrand, telvakken 1L en 1R uit Figuur 11 (Grontmij, 2011). De gemiddelden van de Oosterschelde zijn van de periode 2007-2011.

	Maximaal foeragerend		Maximaal aanwezig		Gemiddeld aanwezig Oosterschelde	
	maart	april	maart	april	maart	april
Bergeend	0	0	2	2	3484	1105
Fuut	0	1	3	1	113	132
Scholekster	17	6	17	6	12157	7425
Tureluur	0	13	2	13	1593	1030
Wilde eend	0	2	4	4	2379	1050
Wulp	1	0	1	0	12446	1401
Rosse grutto	11	0	11	0	3375	3304

Op het droogvallende slik voor het Sophiastrand foerageren maar weinig vogels in de maanden maart en april, maar ook de telmaand augustus laat hetzelfde beeld zien. Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal foeragerende vogelsoorten klein is (6 soorten) en het aantal foeragerende vogels relatief laag is ten opzichte van de aantallen in de gehele Oosterschelde. Het slik bij het Sophiastrand, dat bij laagwater droogvalt, heeft een beperkte functie als foerageergebied voor steltlopers. De hoge recreatiedruk op dit slik (badgasten, kite surfen, pierenspitlocatie) heeft hier zeer waarschijnlijk een groot aandeel in.

4.5 BESCHERMD NATUURMONUMENT

De Oosterschelde is in 1986 van de zee afgesloten door een stormvloedkering waardoor de getijdewerking nog in enige mate aanwezig is. Als gevolg van de getijdenstromen vinden erosie- en sedimentatieprocessen plaats welke resulteren in een wisselend patroon van schorren, slikken en droogvallende platen, ondiep water en diepe getijdengeulen. Daarnaast behoren een groot aantal karrevelden, inlagen en kreekrestanten tot het gebied. Al deze gebieden samen vormen het leefmilieu voor een rijke flora en fauna binnen de Oosterschelde. De grote variatie aan milieutypen zorgt voor een grote diversiteit aan dier- en plantensoorten.

Het Sophiastrand is rond 1968 ontstaan bij aanleg van de Sophiahaven. Deze haven diende als werkhaven ten behoeve van de bouw van de Oosterscheldekering. Met de voltooiing van de Oosterscheldekering verloor de Sophiahaven zijn functie als werkhaven en kreeg het een recreatieve bestemming. Bij de aanleg van de voormalige werkhaven kwam 585.000 m³ overtollig zand vrij dat afgevoerd diende te worden. Met dit zand is de kustzone ten oosten van de werkhaven opgespoten. Het strand en de duinstrook hebben hun huidige omvang dus voor een groot deel te danken aan de aanleg van de Sophiahaven (Schrijver, 2011). In het kader van dijkverbeteringswerken is er eind 2013 door het Projectbureau Zeeweringen middels een zandsuppletie de duinenrij verbreed en het oppervlakte strand vergroot (ARCADIS, 2012). Het Sophiastrand is momenteel het grootste strand van Noord-Beveland.

Het weidse karakter, de ongereptheid (natuurschoon) en rust (fauna); de doelen die volgen vanuit de aanwijzing als Beschermd Natuurmonument, lijken slechts ten dele van toepassing op het Sophiastrand. Door het intensieve recreatieve gebruik van het strand en de kunstmatige ontstaansgeschiedenis, met recente duinvoetsuppletie, is er niet of slechts in beperkte mate sprake van een ongerept gebied of van rust voor fauna. Het Sophiastrand geeft wel een beleving van het weidse karakter van de Oosterschelde, al wordt dit aan de zijde van de Sophiahaven enigszins verstoord door de aanwezigheid van vakantiehuisen en van boten met hoge masten in de jachthaven.

De inlagen welke tot het onderzoeksgebied behoren, vormen daarentegen een karakteristiek landschap dat als rustgebieden voor verschillende (met name vogel)soorten fungeert. Door de ontoegankelijkheid voor recreanten wordt deze rust en ongereptheid van de natuur momenteel (beleidsmatig) gegarandeerd.

4.6 WETLANDS

Het Sophiastrand en de inlagen (exclusief Waterhoefje) behoren tot het Wetland Oosterschelde (zie Figuur 13).

Figuur 13: Wetlands ter hoogte van onderzoeksgebied (Geoloket Provincie Zeeland).

5

Effectbeschrijving en toetsing

5.1 INLEIDING

Bij het beschrijven van de effecten en het toetsen ervan aan het beoordelingskader is dezelfde indeling aangehouden als in het vorige hoofdstuk voor de beschrijving van aanwezige natuurwaarden. Effecten en toetsing worden alleen besproken voor habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten die daadwerkelijk voorkomen binnen het onderzoeksgebied (zie kaart in Figuur 2). De effecten zijn hieronder beschreven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen permanente en tijdelijke effecten. Vervolgens is bepaald of significant negatieve effecten optreden.

5.2 HABITATTYPEN

H1160 – Grote baaien

Het slik ter hoogte van het Sophiastrand behoort tot het habitatype grote baaien. Hierop vindt door de realisatie van de 20 strandslaaphuisjes geen ruimtebeslag. Er is dan ook geen sprake van significant negatieve effecten.

H1310A – Zilte pionier begroeiingen (zeekraal), H1320 – Slijkgrasvelden & H1330 – Schorren en zilte graslanden (A buitendijks)

Deze habitattypen zijn aanwezig in het buitendijkse deel van de Oesterput. Er is geen sprake van direct negatieve effecten op de habitattypen als gevolg van de realisatie van de huisjes.

Aangezien de Oesterput niet vrij toegankelijk is voor recreanten, is er ook geen sprake van mogelijke vernietiging door betreding als gevolg van een toenemende recreatiedruk. Significant negatieve effecten op het habitatype zijn uitgesloten.

H7140B – Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)

In de Inlaag Vlietpolder is dit habitatype aanwezig. Er is geen sprake van direct negatieve effecten op de habitattypen als gevolg van de realisatie van de huisjes.

Aangezien de Oesterput niet vrij toegankelijk is voor recreanten, is er ook geen sprake van mogelijke vernietiging door betreding als gevolg van een toenemende recreatiedruk.

Significant negatieve effecten op het habitatype zijn uitgesloten.

5.3 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

Gewone zeehond

Permanente effecten

Vaste rustplaatsen van gewone zeehond liggen op grote afstand van het Sophiastrand. Vanwege het brede voorland en de mate van recreatie in de huidige situatie, is het niet aannemelijk dat zeehonden veel gebruik maken van het water voor het strand om te foerageren. Het valt echter niet uit te sluiten dat een enkel exemplaar zwemmend bij het projectgebied voorkomt. De realisatie van de strandslaaphuisjes leidt echter niet tot directe aantasting of afname van leefgebied van de gewone zeehond. Rust- en foerageergebieden worden niet verkleind en de strandslaaphuisjes leiden niet tot permanente verstoring of ruimtebeslag van het leefgebied van de gewone zeehond. Permanent negatieve effecten op deze soort zijn daarom uitgesloten.

Tijdelijke effecten

De werkzaamheden tijdens de aanlegfase hebben een tijdelijke toename van geluidsverstoring tot gevolg. Gezien de geruime afstand van belangrijke leefgebieden, zoals de belangrijkste rustplaats (7,5-8,5 km tot Roggeplaat), worden geen tijdelijk negatieve effecten op rustgebieden verwacht.

Het valt echter niet uit te sluiten dat een tijdelijk aanwezig exemplaar zwemmend bij het projectgebied voorkomt. Van verstoring nabij het strand is in de huidige situatie al sprake als gevolg van recreatie vanuit de haven, binnen het kitesurfgebied en op de pierenspitlocatie. Mogelijk zal de gewone zeehond de wateren rond het projectgebied vermijden gedurende de werkzaamheden. De soort is echter gevoelig voor heiwerkzaamheden. Alhoewel heipalen voornamelijk geboord worden, worden er nog steeds circa 10 klappen op de palen gegeven. Er is daarom mogelijk sprake van tijdelijk negatieve effecten op de gewone zeehond.

5.4 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Grofweg zijn de *tijdelijke* effecten het gevolg van verstoring door de bouw van de strandslaaphuisjes en de *permanente* effecten het gevolg van het ruimtebeslag en verstoring door recreanten op leefgebied (zoals broed-, rust- en foerageergebied) bij het jaarrond gebruik van de huisjes.

5.4.1 BROEDVOGELS

Tijdelijke effecten

Vanwege verstoring door het intensieve recreatieve gebruik van het strand en de directe omgeving kan worden aangenomen dat het projectgebied niet geschikt is als broedlocatie voor kwalificerende broedvogels. De broedvogelinventarisatie uit 2010 toont dit ook aan. Binnendijkse natuurgebieden in de directe nabijheid van het strand zijn wel van belang als broedgebied voor kwalificerende soorten. De Thoornpolder grenst aan het strand maar ligt nog op geruime afstand van waar de huisjes geplaatst worden (circa 500m). Daarbij ligt er een duin en dijk tussen het Sophiastrand en de Thoornpolder. Alle andere binnendijkse natuurgebieden liggen op grotere afstand van het Sophiastrand. Vanwege de afstand tot de werkzaamheden en de tussengelegen duin en dijk is verstoring van broedvogels in de Thoornpolder, maar ook binnen andere binnendijkse natuurgebieden als gevolg van de werkzaamheden niet aan de orde. Tijdelijke effecten als gevolg van de bouw van de strandhuisjes worden niet verwacht.

Permanente effecten

De strandslaaphuisjes worden gebouwd op het strand. Dit strand is geen broedgebied voor kwalificerende vogels. Van een permanent effect als gevolg van ruimtebeslag op broedgebied is geen sprake.

Door het jaarrond verhuren van de huisjes neemt het aantal recreanten toe. Maximale percentages (de worst case situatie) van deze toename per maand zijn weergegeven in Tabel 1. Verstoring van de omgeving kan hierdoor toenemen en daarmee ook de verstoring van broedende vogels. Het Zeeuwse Landschap merkt momenteel al dat recreatie een duidelijke verstoring van de binnendijkse natuurgebieden in het onderzoeksgebied tot gevolg heeft. Deze verstoring is het grootst in de Thoornpolder en neemt af in de natuurgebieden naarmate deze verder van het Sophiastrand en Roompot Beach Resort liggen. De grootste verstoring van binnendijkse natuurgebieden vindt plaats door recreanten op de dijk en door loslopende honden. Het blijkt dat wandelaars veelal geen gebruik maken van het buitendijks gelegen fietspad, maar op de kruin van de dijk gaan lopen, waardoor ze zichtbaar worden vanuit de inlagen. Tevens blijkt onder andere dat recreanten over de hekken klimmen en door de natuurgebieden gaan struinen, iets wat nadrukkelijk niet toegestaan is vanwege de hoeveelheid broedvogels. Vermoedelijk zijn dit veelal fotografen. De bruine kiekendief broedde in het verleden in de Inlaag Thoornpolder. Deze lijkt door toenemende verstoring op te schuiven naar geschikt broedbiotoop in een andere inlaag. Tot slot wordt geconstateerd dat er steeds meer verstoring plaatsvindt bij de Oesterput en dat het aantal broedvogels om die reden is afgenomen. Er bestaat de indruk dat recreanten met de fiets vaak de Oesterput als bestemming kiezen, daar rusten of rondwandelen om vervolgens weer terug te fietsen (schriftelijke mededeling: Het Zeeuws Landschap).

Tabel 1 laat zien dat het aantal recreanten bij volledige bezetting van de 60 strandslaaphuisjes tijdens het broedseizoen (april t/m juli) met maximaal 15% kan toenemen ten opzichte van de situatie zonder de strandslaaphuisjes. Hiermee neemt ook de verstoring in de directe omgeving van het Sophiastrand toe. In hoeverre dit ook zorgt voor een toename van verstoring van broedvogels in de binnendijkse natuurgebieden valt met de huidige kennis niet te kwantificeren, maar is wel aannemelijk. Veel is afhankelijk van het daadwerkelijke gedrag van de recreanten.

5.4.2 NIET-BROEDVOGELS

Tijdelijke effecten

Tijdelijke verstoring tijdens hoogwater

De grootste aantallen vogels zitten bij hoogwater in de Inlaag Thoornpolder. Het Sophiastrand en de duinen zijn van beperkt belang voor overtijende vogels. Een enkele soort is tijdens hoogwater op het open water voor het strand of in de Roompot Marinahaven waargenomen. De dijk en duin vormt een barrière tussen de werkzaamheden op het Sophiastrand en de vogels in de Inlaag Thoornpolder. Door deze tussengelegen dijk en duin is geluid en beweging op het strand door rustende vogels niet of nauwelijks waarneembaar. Er is daarnaast geen sprake van werkverkeer over deze tussengelegen dijk, omdat de transport van de huisjes en overig materiaal vanaf de zijde van de Marinahaven komt.

Verstoring van overtijende vogels als gevolg van de werkzaamheden (inclusief het heien) en transport is niet aan de orde. Negatieve effecten op buitendijks en binnendijks rustende vogels treden daardoor niet op. Vogels die tijdens hoogwater op open water zijn waargenomen zijn voor het foerageren niet gebonden aan het droogvallen van slikken. Ze maken ook geen gebruik van HVP's in afwachting van het droogvallen van foerageergebieden. Het open water voor het Sophiastrand heeft voor deze soorten geen specifieke functie als rustgebied. De open wateren in de omgeving bieden voldoende uitwijkmogelijkheden. De bouw van 20 strandslaaphuisjes heeft geen negatief effect op de populaties van deze soorten in de Oosterschelde.

Tijdelijke verstoring tijdens laagwater

Het slik voor het Sophiastrand is tijdens de bouw van de 20 strandslaaphuisjes tijdelijk minder geschikt als foerageergebied voor met name steltlopers. De aantallen foeragerende niet-broedvogels die potentieel

verstoord kunnen worden zijn beperkt. Op het slik vindt het gehele jaar al verstoring plaats door recreatie en pierenspitters. De lage aantallen die als gevolg van de werkzaamheden tijdelijk worden verstoord kunnen uitwijken naar geschikte slikgebieden buiten de verstoringzone, zoals het slik ten westen van de Roompot Marinahaven en bij de Middelpaalt. De aantallen foeragerende vogels zijn voor de aanwezige soorten (scholekster, wulp, rosse grutto) zo laag dat significante effecten op deze soorten niet zijn voorzien.

Permanente effecten

De bouw van 20 strandslaaphuisjes heeft geen ruimtebeslag tot gevolg op hoogwatervluchtplaatsen of slik dat van belang is als foerageergebied voor met name steltlopers. Van een permanent effect als gevolg van ruimtebeslag is geen sprake.

Het strand en de duinen bij de huisjes vervullen geen functie als HVP of foerageergebied. De permanente aanwezigheid van de huisjes en de gebruikers hiervan heeft ter plaatse geen negatief effect op belangrijk leefgebied van niet-broedvogels.

Door het jaarrond verhuren van de huisjes neemt het aantal recreanten in de omgeving toe, zoals weergegeven in Tabel 1. Verstoring van HVP's en foerageergebied in de omgeving kan hierdoor toenemen, zoals hierna verder uitgewerkt.

Permanente verstoring tijdens hoogwater

Verstoring van HVP's in de omgeving kan hierdoor toenemen en daarmee ook de verstoring van overtijende vogels, met name in de binnendijkse inlagen. Het Zeeuws Landschap merkt momenteel al dat recreatie een duidelijke verstoring van deze binnendijkse natuurgebieden in het onderzoeksgebied tot gevolg heeft. Deze verstoring is het grootst in de Thoornpolder en neemt af in de natuurgebieden naarmate deze verder van het Sophiastrand en Roompot Beach Resort liggen.

Tabel 1 laat zien dat het aantal recreanten bij volledige bezetting van de 60 strandslaaphuisjes met name in de wintermaanden met een percentage van maximaal 41% (in januari en november) kan toenemen ten opzichte van de situatie zonder de strandslaaphuisjes. Vanwege de vogeltrek zijn er juist tijdens deze wintermaanden grote aantallen vogels aanwezig in de Zeeuwse delta en nemen ook de aantallen die gebruik maken van de HVP's binnen het onderzoeksgebied toe (ARCADIS, 2012 en 2013). Voor deze maanden neemt de kans op verstoring door recreanten in de omgeving exponentieel toe. Fietzers en wandelaars langs en op de dijk vergroten daarmee ook de kans dat grote aantallen overtijende vogels op het slik, op de dijk en in de inlagen verstoord worden.

In de zomermaanden zijn de aantallen overtijende vogels lager en zal door gewinning van vogels aan reeds aanwezige recreanten op fiets- en wandelpaden langs de dijk de toename van verstoring door het intensievere gebruik beperkt zijn.

Permanente verstoring tijdens laagwater

Het slik ter hoogte van het Sophiastrand, de Anna-Frisopolder en de Vlietepolder is het gehele jaar in gebruik als pierenspitlocatie. Deze slikgebieden zijn van beperkt belang voor foeragerende soorten binnen de Oosterschelde. In de wintermaanden foerageren en wel hogere aantallen vogels op het slik, maar deze aantallen zijn nog steeds relatief laag ten opzichte van de rest van de Oosterschelde (ARCADIS, 2012 en 2013). Huidige recreatie op het Sophiastrand en op de fiets- en wandelpaden langs de dijk zorgen al voor verstoring van het voorland binnen het onderzoeksgebied en het is niet aannemelijk dat door een toename van recreanten dit versturende effect toeneemt.

5.5 BESCHERMD NATUURMONUMENT

Ter hoogte van het Sophiastrand is een concentratie van verstoringsfactoren aanwezig door de aanwezigheid van een groot vakantiepark, de jachthaven, het kitesurfgebied en andere mogelijkheden voor recreatie (pierenspitten en wandelen). Als gevolg hiervan zijn het weidse karakter, de ongereptheid en de rust, doelen die volgen vanuit de aanwijzing als Beschermd Natuurmonument, in de huidige situatie al aangetast. Van ongereptheid en rust is bij het Sophiastrand en de duinen geen sprake en de aanwezigheid van strandslaaphuisjes tast deze doelen nauwelijks verder aan.

De aanwezigheid van strandslaaphuisjes op het strand zorgt voor een aantasting van de belevingswaarde van de weidsheid van het natuurgebied Oosterschelde. Kijkend vanaf het strand verdwijnt een deel van het duingebied achter de strandslaaphuisjes uit het zicht. Komt men vanaf het vakantiepark over de duin gelopen, dan ontnemen de huisjes het eerste zicht op het strand en de Oosterschelde. Zoals te zien op de foto in Figuur 1 hebben de huisjes echter een lichte, weinig contrasterende kleur. Hierdoor vallen ze minimaal op in het landschap en geeft het een rustige aanblik. Daarnaast is de weidsheid en de ongereptheid van de natuur in de huidige situatie al aangetast door de vele recreatieve voorzieningen in de directe omgeving. De strandslaaphuisjes moeten daarom gezien worden als een uitbreiding van deze huidige voorzieningen en de daaraan gerelateerde impact op het landschap. Het is geen aantasting van een ongerept gebied, maar past binnen de huidige belevingswaarde van het gebied.

De inlagen welke tot het onderzoeksgebied behoren, vormen daarentegen een karakteristiek landschap dat als rustgebieden voor verschillende (met name vogel)soorten fungeert. Aangezien de strandslaaphuisjes worden gerealiseerd op het Sophiastrand, zullen deze geen afbreuk doen aan de weidsheid en ongereptheid van deze inlagen. Wel kan door het gebruik van de strandslaaphuisjes de rust in de inlagen binnen het onderzoeksgebied verder afnemen.

De aanwezigheid en het gebruik van strandslaaphuisjes op het Sophiastrand heeft geen negatieve effecten op de landschappelijke doelen waarvoor het Beschermd Natuurmonument is aangewezen.

5.6 WETLANDS

De Oosterschelde is aangemerkt als Wetland. De wetland-conventie richt zich op de bescherming van vogels en bijbehorende leefgebieden (website Ramsar Convention). De effecten op wetlands van de Oosterschelde, binnendijs en buitendijs, zijn in dit rapport beschreven in § 5.2 bij habitattypen. Aanvullende effecten zijn uitgesloten.

5.7 CUMULATIEVE EFFECTEN

In het kader van de Nb-wet is het noodzakelijk om plannen en projecten uit de regio die in ontwikkeling zijn en waarbij sprake is van een (mogelijke) toename van negatieve effecten, mee te nemen in de cumulatietoets.

De bouw van 20 strandslaaphuisjes heeft een (mogelijk) tijdelijk negatief effect op zeehonden in de Oosterschelde. Het gebruik van de 60 strandslaaphuisjes en de daaraan gerelateerde toename van het aantal recreanten kan gedurende het gehele jaar zorgen voor een toename van verstoring van (broed-) vogels in de nabijgelegen inlagen. Binnen het onderzoeksgebied of de directe omgeving daarvan, zijn geen plannen of projecten voorzien die in cumulatie kunnen zorgen voor een toename van deze negatieve effecten. In combinatie met andere projecten en plannen in de regio heeft de realisatie en het gebruik van de strandslaaphuisjes geen (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van zeehonden, broedvogels en niet-broedvogels tot gevolg.

PM Provincie: Zijn er relevante plannen / projecten in de omgeving die mogelijk kunnen zorgen voor cumulatie met onderhavige project?

6

Conclusie en aanbevelingen

6.1 BEOORDELING IN RELATIE TOT NB-WET

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de effecten en juridische consequenties van de realisatie van 20 strandslaaphuisjes en het gebruik van deze 20 en 40 reeds bestaande huisjes op het Sophiastrand op kwalificerende habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten van de Oosterschelde.

Tabel 7: Overzicht van de effecten en juridische consequenties op kwalificerende habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten.

Kwalificerende waarde	Aanwezigheid in onderzoeksgebied	Effect	Juridische consequentie
Habitattypen			
H1160 Grote baaien H1310A Zilte pionier begroeiingen (zeekraal) H1320 Slijkgrasvelden H1330A Schorren en zilte graslanden H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	Ja	Nee	Nee
H1330B Schorren en zilte graslanden	Nee	Nee	Nee
Habitatsoorten			
H1340 *Noordse woelmuis	Nee	Nee	
H1365 Gewone zeehond	Ja	Tijdelijke negatieve effecten door heiwerkzaamheden	Nee (mits aanvullende maatregelen worden getroffen, zie paragraaf Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.)
Vogelrichtlijnsoorten			
Broedvogels	Nee	Mogelijk door toename recreatie bij inlagen	Nee (mits aanvullende maatregelen worden getroffen, zie paragraaf Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.)
Niet-broedvogels			
Overtijende vogels	Ja	Mogelijk door toename recreatie bij inlagen	Nee (mits aanvullende maatregelen worden

Kwalificerende waarde	Aanwezigheid in onderzoeksgebied	Effect	Juridische consequentie
			getroffen, zie paragraaf Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.)
Foeragerende vogels	Ja	Nee	Nee
Beschermd Natuurmonument			
Weids karakter en ongereptheid (natuurschoon)	Ja, maar beperkt	Nee	Nee
Rust (voor fauna)	Nee	Nee	Nee

6.2 MAATREGELEN

Om negatieve effecten op kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied Oosterschelde te voorkomen, worden onderstaande maatregelen voorgesteld met betrekking tot de realisatie van 20 strandslaaphuisjes en het gebruik van de 60 huisjes:

Zeehonden

- Maak gebruik van een 'slow start' voor de heiwerkzaamheden om negatieve effecten op zeehonden zoveel mogelijk te beperken.

Broedvogels en niet-broedvogels

De potentiële toename van verstoring van vogelrijke inlagen in de nabijheid van het Sophiastrand als gevolg van de toename van het aantal recreanten is niet uit te sluiten. Maatregelen om met name wandelaars op de dijk en in de inlagen te beperken om zodoende de mogelijk toenemende verstoring als gevolg van het project te voorkomen zijn gewenst. Hierbij kan men denken aan:

- (Nadere) informatievoorziening bij de toegangspunten (onderhoudswegen) van de inlagen met informatie over de kwetsbaarheid van het gebied en het verbod op betreding.
- Het gedeelte van de dijk van Inlaag Thoornpolder en Inlaag Keihoogte vanaf het buitendijks fietspad tot en met het binnendijks onderhoudspad uitrasteren en permanent laten begrazen door schapen.

Bovenstaande maatregelen en overige opties dienen voorafgaand aan de werkzaamheden met de betrokken partijen (Het Zeeuwse landschap, Gemeente Noord-Beveland, Waterschap Scheldestromen) te worden afgestemd en nader uitgewerkt.

6.3 VERGUNNING NB-WET

Een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet is vereist als er sprake is van verslechtering van habitattypen en mogelijke significante verstoring van soorten. Tabel 7 laat zien dat voor het de gewone zeehond, broedvogels en niet-broedvogels negatieve effecten voorzien zijn. Door het treffen van aanvullende maatregelen, zie de aanbevelingen in voorgaande paragraaf, kunnen deze negatieve effecten zo veel mogelijk worden voorkomen. Wanneer de voorgestelde mitigerende maatregelen getroffen en geborgd worden in een vergunning in het kader van de Nb-wet zijn deze effecten, ook met cumulatief, niet significant.

7

Literatuur

- ARCADIS, 2012. Toets aan de Natuurbeschermingswet duinvoetsuppletie Sophiastrand, Noord-Beveland. D.d. 4 december 2012. Kenmerk 076730894:0.9.
- ARCADIS, 2013. Passende beoordeling dijktraject Maria-, Anna Friso-, Jacobapolder en Sophia- en Jacobahaven [58]. D.d. 18 oktober 2013. Kenmerk 077153557:A.
- Bekker, J.P., Calle, L., Dobbelaar, S., Fortuin A., Jacobusse, C. & Kraker, K. de, 2010. Zoogdieren in Zeeland; Fauna Zeelandica Deel 6, Zoogdierwerkgroep Zeeland & Het Zeeuwse Landschap.
- Brasseur, S.M.J.M. en Reijnders, P.H.J., 2001. Zeehonden in de Oosterschelde, fase 2. Effecten van extra doorvaart door Oliegeul. Rapportnummer: 353. Alterra, Wageningen.
- Dijk, A.J. van, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. Tweede aangepaste druk, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Jentink, 2012. Detailadvies dijkvak 58: Mariapolder, Anna Frisopolder, Jacobapolder inclusief Sophia- en Jacobahaven DP 1905 t/m 1948.
- Krijgsveld, K.L., Lieshout, S.J.M. van, Winden, J. van der & Dirksen, S., 2004. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, rapport 03-187. In opdracht van Vogelbescherming Nederland.
- Krijgsveld, K.L. Smits, R.R., & Winden, J. van der, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels Update literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg. In opdracht van de Vogelbescherming.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, 1990a. Aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument Oosterschelde Buitendijks. NMF-90-6207.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, 1990b. Aanwijzingsbesluit Beschermd Natuurmonument Oosterschelde Binnendijks. NMF-90-6206.
- Reijnders, P.J.H., S.M.J.M. Brasseur en A.G. Brinkman, 2000. Habitatgebruik en aantalsontwikkelingen van Gewone zeehonden in de Oosterschelde en het overige Deltagebied. Alterra-rapport 078. Alterra Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen.
- RHDHV, 2014. Natura 2000-ontwerpbeheerplan Deltawateren 2015-2021, Oosterschelde. Eindconcept, d.d. april 2014. Dossier: B0898-006-006.
- Schrijver, R., 2011. Sophiastrand – Duin of Dijk als Kering. Hogeschool Zeeland – Rijkswaterstaat dienst Zeeland. D.d. 30 juni 2011.
- Strucker, R.C.W., Arts, F.A. & Lilipaly, S., 2013. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2011/2012. RWS Centrale Informatievoorziening BM 13.19, Vlissingen, maart 2013.
- Vergeer (2010). Broedvogels van de Maria-, Anna-Friso en Jacobapolder, alsmede een beeld van herpeto- en zoogdierfauna. SOVON-inventarisatierapport 2010/21.

Websites

- Geoloket Provincie Zeeland: <http://zldgwb.zeeland.nl/gw411sl?Viewer=Natura2000>
- Kaartmachine Ministerie van EZ: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>
- Stichting Rugvin: <http://rugvin.nl/?p=3412>

- Waarneming.nl: <http://www.waarneming.nl>
- Het Zeeuwse Landschap: <http://www.hetzeeuwselandschap.nl/terreinen.php?id=9&rid=-1&tid=6>
- <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl>

Bijlage 1 Wettelijk kader

Natuurbeschermingswet 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen.

Daarbij onderscheiden wij twee categorieën beschermingsgebieden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten.

De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Instandhoudingsdoelstellingen

Voor Natura 2000-gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen komen. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die mogelijk gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben (inclusief externe werking), een vergunningplicht. Verlening van een vergunning voor een project is alleen aan de orde wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking, zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na goedkeuring door de Europese Commissie.

Voormalige Beschermd Natuurmonumenten

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook Beschermd Natuurmonumenten. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als Beschermd Natuurmonument of Staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermd en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen momenteel onder de noemer van Beschermd Natuurmonumenten. Een deel van de Beschermd Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Voor de overlappende delen geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet 1998 voor Natura 2000-gebieden. De oude doelen worden in het nieuwe aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied opgenomen. Hieraan wordt getoetst maar met een lichter regime dat valt onder artikel 16. Alleen als de oude doelen zijn opgenomen als instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied vallen deze onder artikel 19, in veel gevallen is dat echter niet zo.

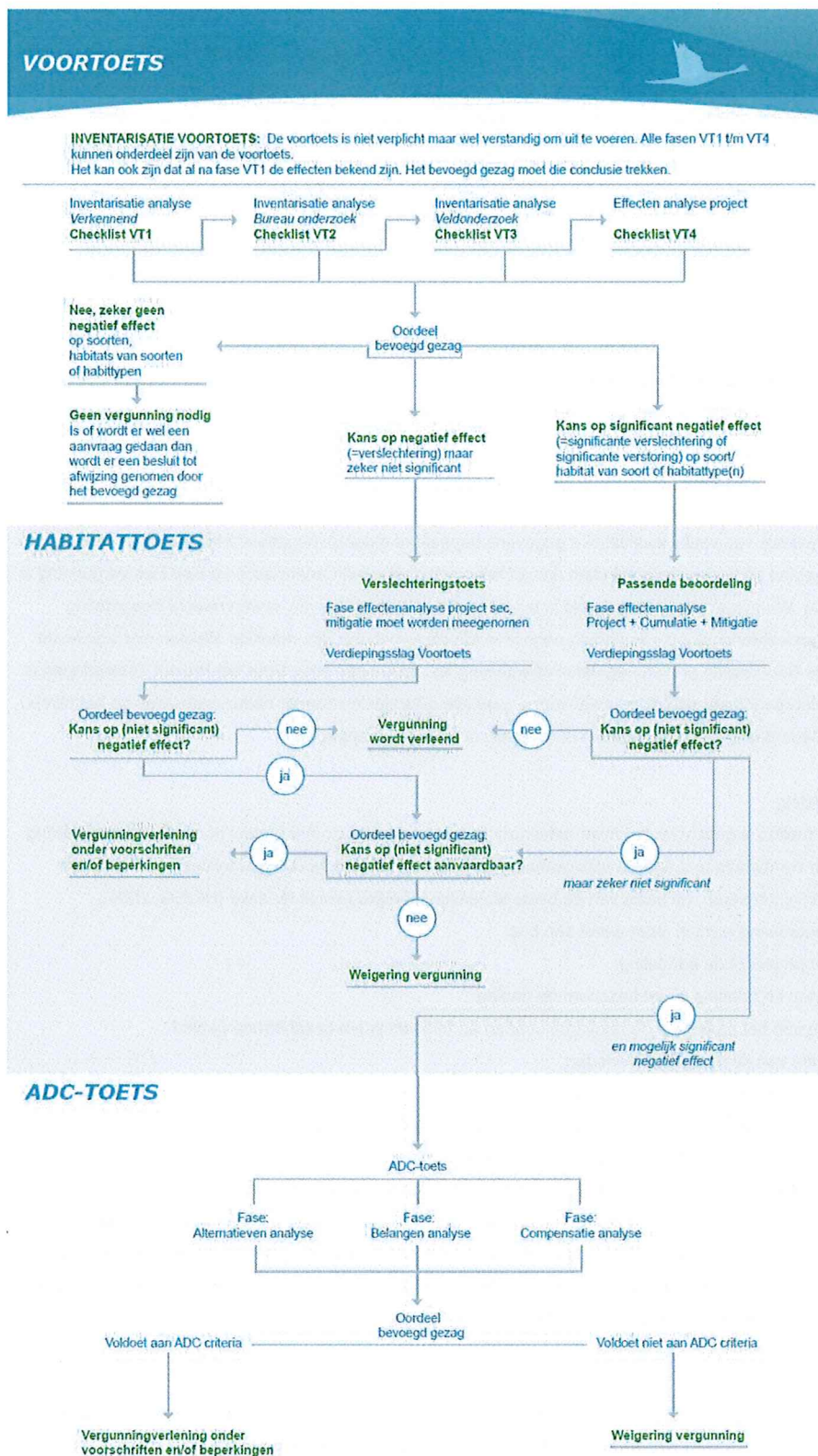
Beschermd Natuurmonument

Waar de gebieden niet samen vallen, blijven Beschermd Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet 1998, dat hieronder wordt toegelicht. Het gaat hierbij om 66 gebieden. De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat natuurmonument. Het gaat om handelingen die significante gevolgen kunnen hebben (ook bij twijfel) voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Tenzij er zwaarwegende openbare belangen zijn ('dwingende reden van openbaar belang') die het verlenen van een vergunning 'noodzaken'. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden.

Bij Beschermd Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingsdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het aanwijzingsbesluit van een Beschermd Natuurmonument bevat echter een overzicht van de te behouden natuurwaarden. Het toetsingskader en het traject tot vergunningverlening is vergelijkbaar met dat van de Natura 2000-gebieden, maar bij het uitblijven van aanzienlijke effecten (ADC-toets) gelden minder strenge regels.

Voor handelingen buiten het Beschermd Natuurmonument (voor zover aangewezen voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998), met mogelijke significante effecten op het gebied, is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Natuurbeschermingswet). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen met mogelijke negatieve gevolgen buiten een Beschermd Natuurmonument. Daarnaast is de zorgplichtbepaling (art. 191 Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing.

Deze zorgplicht houdt onder andere in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan het vermoeden bestaat dat deze nadelig is voor de natuurwaarden van het gebied, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om gevolgen te voorkomen of te beperken.

Figuur 14: Schematische weergave vergunningverlening in het kader van Natura 2000 (website Regiebureau Natura 2000).

Onderzoek vergunningverlening Natura 2000

De Natuurbeschermingswet 1998 kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, is een Passende Beoordeling vereist. Als wel verslechtering van de kwaliteit van habitats optreedt, maar deze zeker niet significant is, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en hoogstens sprake is van niet significante verstoring van soorten, kan een Natuurbeschermingswetvergunning verleend worden. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden. Figuur 14 geeft het bovenstaande schematisch weer. Het volgende tekstkader beschrijft het traject dat bij het Projectbureau Zeeweringen doorlopen wordt.

Traject Natura 2000 Projectbureau Zeeweringen

Het traject in het kader van de Natura 2000 voor het Project Zeeweringen Oosterschelde bestaat uit de volgende fasen:

1. Oriëntatiefase en vooroverleg

In deze fase wordt op basis van veelal kwalitatieve gegevens bepaald of mogelijk negatieve effecten op kunnen treden op een beschermd gebied t.g.v. een project. Indien dit niet het geval is, is geen nadere actie vereist. Een vergunning is in dat geval niet nodig. Wanneer niet met zekerheid is te stellen dat effecten uitblijven, is een nadere beoordeling nodig. Dit kan een Verslechteringstoets zijn (indien negatieve effecten voorzien zijn, maar de effecten niet significant zijn) of een Passende Beoordeling (indien negatieve effecten significant kunnen zijn). Voor het Project Zeeweringen is deze fase integraal doorgenomen; gebleken is dat voor vrijwel alle dijktrajecten zonder nader onderzoek op het niveau van een Passende Beoordeling niet is te bepalen of er significante effecten optreden.

2. Passende Beoordeling

Een Passende Beoordeling is gericht op het inventariseren van alle aspecten van het project of een andere handeling – die op zichzelf of in combinatie met andere activiteiten en plannen – de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen, te inventariseren, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake (HvJEG, 2004).

In een Passende Beoordeling komt in ieder geval aan bod:

- Kenmerken van het project of de handeling.
- Voorkomende soorten en habitats in het beschermde gebied.
- Mogelijke invloeden van het project op de relevante soorten en habitats in het beschermde gebied.
- Mate van significantie van de mogelijke invloeden.
- Mogelijke alternatieve oplossingen voor het project.
- Achterliggende redenen voor het project; vertegenwoordigt dit een groot openbaar belang?
- Eventueel noodzakelijke mitigerende en compenserende maatregelen.

De Passende Beoordeling vormt, samen met de planbeschrijving de onderbouwing bij een vergunningsaanvraag. In de planbeschrijving worden eventuele mitigerende en compenserende maatregelen vastgelegd. Als men een Passende Beoordeling uit heeft moeten voeren, dan is het vaak nodig een vergunning aan te vragen. Ook wanneer uit de Passende Beoordeling blijkt dat zeker geen negatieve effecten op gaan treden, in dat geval kan het bevoegd gezag oordelen dat een vergunning niet nodig is voor het initiatief.

Passende Beoordeling

Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

Indien uit de Passende Beoordeling, waarbij ook rekening moet worden gehouden met cumulatieve effecten, de zekerheid verkregen is dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van een gebied niet aantast, kan het Bevoegd Gezag vergunning verlenen. Als wel significante effecten voorzien zijn, wordt alleen een vergunning verleend als alternatieve oplossingen voor het project ontbreken én wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaand aan het toestaan van een afwijking compensatie voor alle schade verzekerd zijn (de zogenaamde ADC-toets). Redenen van economische aard kunnen afhankelijk van de schaal ook gelden ook als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen zijn redenen van economische aard alleen geldig na toetsing door de Europese Commissie.

Een activiteit heeft significante effecten als zij de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar brengt, zie ook de tekstkaders in § 3.3. Hiervoor is geen objectieve grens; per geval wordt bekeken of een effect significant is. Het oordeel moet gebaseerd zijn op de specifieke situatie die van toepassing is. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten onderzocht worden (Steunpunt Natura 2000, 2010).

Verslechteringstoets

Bij de Verslechteringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op onaanvaardbare verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten. Indien deze verslechtering niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is) kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de Passende Beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten.

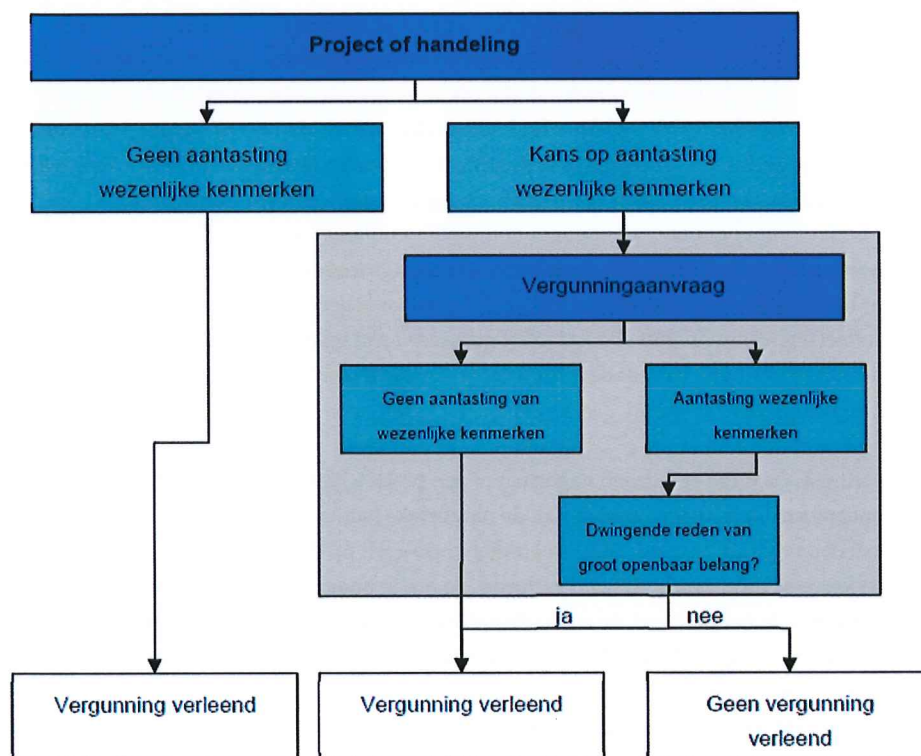
Om een Verslechteringstoets te kunnen uitvoeren, is het allereerst van belang een eenduidige definitie van verslechtering te hebben. In de Handreiking Natuurbeschermingswet (Ministerie van LNV, 2005) wordt dit begrip uitgewerkt. Onder 'verslechtering' wordt de fysieke aantasting van een habitat verstaan.

Hiervan is sprake als in een bepaald gebied van deze habitat, de oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van de habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding met de met deze habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking tot de instandhoudingsdoelstellingen.

Onderzoek Vergunningverlening Beschermd Natuurmonument

De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat Natuurmonument. Het gaat om handelingen die schadelijk kunnen zijn (ook bij twijfel) voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Als schadelijke handelingen worden in elk geval aangemerkt handelingen die de in het besluit tot aanwijzing als Beschermd Natuurmonument vermelde wezenlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument aantasten. Een vergunning wordt slechts verleend indien met zekerheid vaststaat, dat die handelingen de natuurlijke kenmerken van het Beschermd Natuurmonument niet aantasten, tenzij dwingende redenen van groot openbaar belang tot het verlenen van een vergunning noodzaken. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden.

Bij Beschermd Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het toetsingskader is weergegeven in Figuur 15.

Figuur 15: Afwegingsschema vergunningverlening voor Natuurbeschermingswet